

Тахько ХК

**Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартын дагуу
Бэлтгэгдсэн Санхүүгийн Тайлангууд болон
Хараат бус Аудиторын Тайлан**

2019 оны 12 дугаар сарын 31

Агуулга

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГУУД

Санхүүгийн Байдлын Тайлан	1
Орлого, Үр Дүнгийн болон Бусад Дэлгэрэнгүй Орлогын Тайлан.....	2
Өмчийн Өөрчлөлтийн Тайлан.....	3
Мөнгөн Гүйлгээний Тайлан	4

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД

1. Тахько ХК-ийн танилцуулга	6
2. Компанийн үйл ажиллагааны орчин.....	6
3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд.....	6
4. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллууд болон хэмжилтийн суурь	10
5. Шинэ буюу шинэчилсэн стандартууд болон тайлбарууд	11
6. Нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ мэдэгдлүүд	11
7. Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ болон дансны үлдэгдэл.....	12
8. Үндсэн хөрөнгө	13
9. Олгосон зээл.....	14
10. Бараа материал.....	15
11. Худалдааны болон бусад авлага	15
12. Бусад санхүүгийн хөрөнгө.....	17
13. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	17
14. Хувьцаат капитал	18
16. Орлогын болон бусад татварын өглөг	18
17. Худалдааны болон бусад өглөг.....	18
18. Сегментийн Мэдээлэл.....	18
19. Борлуулалтын өртөг.....	19
20. Ерөнхий ба удирдлагын зардал	19
21. Цэвэр үйл ажиллагааны бус зардал	20
22. Санхүүгийн орлого.....	20
23. Орлогын албан татвар	20
24. Нэгж хувьцаанд ноогдох ашиг	21
25. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг.....	21
26. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага	22
27. Хөрөнгийн удирдлага	26
28. Бодит үнэ цэнийн тодруулга	26
29. Тайлант хугацааны дараах үйл явдал	27
30. 2019 оны 1 сарын 1-ээс өмнө хэрэглэгдэж байсан түрээсийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого.....	27
31. Орчуулга	27

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Тахько ХК /цаашид "Компани" гэх/-ийн Гүйцэтгэх захирал Л.Энхнасан, компанийн санхүүгийн удирдлагыг хариуцан ажилладаг Ерөнхий нягтлан бодогч С.Алтанзул, бид нар өөрсдийн үнэлэлт, дүгнэлтээр хавсралтын 6-аас 31 дугаар хуудсанд буй санхүүгийн тайлангууд нь 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх компанийн санхүүгийн байдал хийгээд мөн тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартуудын дагуу бүх материаллаг зүйлсийн хувьд бодитойгоор илэрхийлсэн болохыг үүгээр мэдэгдэж байна.

Лутаагийн Энхнасан
Гүйцэтгэх захирал

Сампилноровын Алтанзул
Ерөнхий нягтлан бодогч

Улаанбаатар, Монгол Улс

2020 оны 4 дугаар сарын 17

Хараат бус аудиторын тайлан

Тахько ХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдэд:

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Бидний дүгнэлтээр бидний тайлангийн Хязгаарлалттай дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт авч үзсэн зүйлсийн нөлөөнөөс бусад тохиолдолд Тахько ХК (цаашид "Компани" гэх)-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээ нь бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бодитойгоор илэрхийлэгдсэн байна.

Бид юунд аудит хийсэн талаар

Дараах бүрэлдэхүүн бүхий Компанийн санхүүгийн тайлангуудад бид аудитыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар санхүүгийн байдлын тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн орлого, үр дүнгийн болон бусад орлогын дэлгэрэнгүй тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн өмчийн өөрчлөлтийн тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн мөнгөн гүйлгээний тайлан; болон
- нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй болон санхүүгийн тайлангуудын тодруулга.

Хязгаарлалттай дүгнэлтийн үндэслэл

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Монгол Улсын дотоодын банкинд 1,171,250 мянган төгрөгийн дүнтэй 6 сарын хугацаатай хадгаламжийг байршуулсан байсан. 2020 оны 1 дүгээр сарын 22-нд тус хугацаат хадгаламжийн хугацаа дуусгавар болсон хэдий ч Банкны зүгээс Компанийн мөнгийг буцаан шилжүүлээгүй бөгөөд энэхүү аудитын тайланг баталгаажуулах өдрийг хүртэлх хугацаанд энэхүү хадгаламжийн мөнгийг шилжүүлээгүй болно.

Дээрх үйл явдал нь тухайн хадгаламж тайлант хугацааны өдрөөр үнэ цэнийн бууралттай байсан гэдэгт нэмэлт нотолгоо болж байгаа гэж үзэж буй тул тайлант хугацааны дараах залруулагдах шаардлагатай үйл явдал гэж бид үзсэн. Гэсэн хэдий ч "СТОУС 9 - Санхүүгийн хэрэглүүр"-ын шаардлагын дагуу Удирдлага нь энэхүү хугацаатай хадгаламжтай холбоотой Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хүлээн зөвшөөрөөгүй. Үүний улмаас 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх бусад санхүүгийн хөрөнгө нь 1,151,250 мянган төгрөгөөр илүү тайлагнагдаж, санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт 1,151,250 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан.

Бид Аудитын олон улсын стандарт (АОУС)-ын дагуу аудитын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Уг стандартын дагуу бидний хүлээх үүрэг хариуцлагын талаар тус тайлангийн *Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага* хэсэгт тусгасан.

Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь дүгнэлт гаргахад хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болсон гэдэгт бид итгэлтэй байна.

МЭДЭЭЛЭЛ АУДИТ

Хараат бус байдал

Нягтлан бодогчдын олон улсын ёс зүйн стандартын зөвлөл (НБОУЁСЗ)-өөс гаргасан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (МНБЁЗД)-ийн дагуу Компаниас бид хараат бус болно. Бид НБОУЁСЗ-ийн МНБЁЗД-ийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан.

Аудитын арга барил

Хураангуй

Материаллаг байдлын түвшин • Компанийн материаллаг байдлын ерөнхий түвшин 156,349 мянган төгрөг бөгөөд энэ нь нийт хөрөнгийн 1 хувьтай тэнцүү.

Аудитын гол асуудлууд • Барилгын үнэлгээ болон үнэ цэнэ бууралтын үзүүлэлтүүд

Бид энэхүү материаллаг байдлын түвшинг тодорхойлж, санхүүгийн тайлангуудад материаллаг буруу илэрхийлэл байх эрсдлийг тооцсны үндсэн дээр аудитаа төлөвлөсөн. Тухайлбал бид удирдлагын хийсэн томоохон тооцооллуудыг үнэлж цэгнэсэн бөгөөд үүний нэг жишээ нь тодорхой бус ирээдүйн үйл явдлын талаарх таамаглалыг агуулсан нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллууд юм. Мөн бид гүйцэтгэх удирдлагын хяналтын орчинд нөлөөлөх байдал буюу эрх мэдлээ хэтрүүлэн дотоод хяналтыг зөрчих үйлдлүүд болон залилангаас үүдэлтэй материаллаг буруу илэрхийллийг батлах нотолгоо бий эсэхийг авч үзсэн.

Бид аудитын цар хүрээгээ компанийн бүтэц, үйл ажиллагаа эрхэлдэг салбар, бүртгэл хөтлөлт болон хяналтын системийг багтаан санхүүгийн тайлангуудыг бүхэлд нь дүгнэхэд хангалттай нотолгоо өгөхүйц, бидэнд үр дүнтэй ажиллах боломж олгох байдлаар тодорхойлсон болно.

Материаллаг байдал

Бидний аудитын цар хүрээнд материаллаг байдал мөн нөлөөлдөг ба аудит нь санхүүгийн тайлангууд бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийллээс ангид гэсэн үндэслэлтэй баталгаа гаргахад зориулагдсан. Буруу тайлагнал нь алдаа эсвэл залилангаас үүсч болох бөгөөд энэ нь тус бүрдээ эсвэл нийт дүнгээрээ санхүүгийн тайланд үндэслэн хэрэглэгчийн гаргах эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөхөөр байвал материаллаг хэмээн тооцогдоно.

Бид өөрсдийн мэргэжлийн үнэлэмжинд үндэслэн компанийн нийт санхүүгийн тайланд бүхэлд нь хамаарах ерөнхий материаллаг байдлын босгыг тогтоосныг доорх хүснэгтэнд харуулав. Эдгээрийг чанарын бусад хүчин зүйлүүдийн хамт харгалзаж үзснээр бид аудитын гүйцэтгэх хугацаа, горимуудын цар хүрээг тогтоож буруу илэрхийлэл бий бол тус бүрдээ эсвэл нийт дүнгээрээ санхүүгийн тайланд хэрхэн нөлөөлөхийг тодорхойллоо.

Компанийн материаллаг байдлын ерөнхий түвшин 156,349 мянган төгрөг (2018: 151,723 мянган төгрөг)

Тодорхойлохдоо ашигласан арга Нийт хөрөнгийн 1 хувь

Материаллаг байдлын түвшинг тооцсон үндэслэл Компанийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл нь үл хөдлөх хөрөнгийн түрээс ба хөрөнгөнд суурилж үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллага учраас нийт хөрөнгийн үзүүлэлтийг жишиг үзүүлэлт болгон сонгон авсан. Энэ үзүүлэлт нь жилээс жилд тогтвортой байдаг. Бидний сонгосон 1 хувь нь энэ салбар дахь ижил төрлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг компаниудын хувьд хүлээн зөвшөөрөгдөх материаллаг байдлын түвшинд багтаж байгаа болно.

Аудитын гол асуудлууд

Аудитын гол асуудлууд гэдэг нь бидний мэргэжлийн үнэлэмжийн хувьд тухайн тайлант хугацааны санхүүгийн тайлангуудад хамгийн чухал нөлөө үзүүлэхүйц зүйлсийг хэлнэ. Эдгээр асуудлуудыг бид санхүүгийн тайлангуудыг аудитлах явцдаа болон аудитын дүгнэлт өгөхдөө харгалзан үздэг бөгөөд тусад нь нэмэлт дүгнэлт гаргадаггүй болно. Хязгаарлалттай дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдагдсан асуудлаас гадна дор дурдсан асуудлыг бид аудитын гол асуудал гэж үзэж байна.

Аудитын гол асуудлууд

Бидний аудит эдгээр асуудлуудыг хэрхэн авч үзсэн тухай

Барилгын үнэлгээ болон үнэ цэнийн бууралтын үзүүлэлтүүд

Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд, шийдлүүд болон бүртгэлийн тооцооллуудыг харуулсан холбогдох тодруулгуудыг санхүүгийн тайлангуудын Тодруулга 3, 4 болон 8-аас харна уу.

Компанийн барилгууд нь Компанийн хөрөнгийн хамгийн чухал нөлөө үзүүлэх ангиллыг төлөөлж байдаг. 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар барилгуудын дансны үнэ 10,431,878 мянган төгрөг байв.

Компанийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу барилгуудыг дахин үнэлэгдсэн дүнгээс хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнэ бууралтын гарзыг хассан дүнгээр авч үздэг. Барилгуудын дансны үнэ нь тайлагналын хугацааны эцэст бодит үнэ цэнийг ашигласнаар тодорхойлогдох дүнгээс материаллаг хэмжээний зөрүү гараагүй гэдгийг баталгаажуулахын тулд цаг тухай бүр дахин үнэлгээг хийдэг. Удирдлага нь барилгуудын үнэлгээг хөндлөнгийн үнэлгээчдээр тогтоолгодог. Барилгуудын өмнөх хөндлөнгийн үнэлгээг 2017 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаар гүйцэтгэсэн.

2019 оны туршид удирдлага Компанийн бизнесийн бүхий л үйл ажиллагаа болон тухайн салбарын түвшинд мэдэгдэхүйц томоохон хэмжээний өөрчлөлт гараагүй гэж тодорхойлсон. Удирдлагын өмнө хийсэн үнэлгээнд ашиглагдсан таамаглалууд нь мэдэгдэхүйц өөрчлөгдөөгүй тул барилгын дансны үнийг 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар бодит үнэ цэнээр тайлагнасан.

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар удирдлага гүйцэтгэсэн үнэ цэнэ бууралтын үзүүлэлтүүдийн үнэлгээндээ үндэслэн 2019 онд Компанид хүлээн зөвшөөрөх үнэ цэнэ бууралтын гарз байхгүй болон үнэ цэнэ буурсан байж болзошгүй барилгууд байхгүй гэж Удирдлага дүгнэсэн.

Санхүүгийн тайлангуудад бүртгэлтэй барилгуудын дансны үнэ мэдэгдэхүйц ихээхэн хэмжээтэй байгаагаас мөн тайлангийн хугацааны

Бид барилга байгууламжийн бодит үнэ цэнэ ба үнэ цэнийн бууралтын үзүүлэлтүүдийг үнэлэхэд ашигласан удирдлагын дотоод бодлого, үйл явц, арга, төсөөллийн талаар ойлгож, үнэлсэн болно.

Барилгуудын бодит үнэ цэнийг үнэлэхэд удирдлагын ашигласан таамаглал төсөөллүүд болон орцуудыг бид шалгаж, шүүмж байдлаар асууж хэлэлцсэн. Тэдгээр таамаглал төсөөллүүд нь хөнгөлөлтийн хувь хэмжээ, урьдчилан таамагласан мөнгөн гүйлгээ болон метр квадратын нэгжийн өртөг зэргийг агуулдаг.

Зах зээлээс мэдэгдэж болохуйц орцуудыг 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар гадны эх үүсвэрээс авсан мэдээлэлтэй харьцуулсан. Түрээслэвэл зохих талбай, метр квадратын түрээсийн үнэ болон үл хөдлөх хөрөнгийн татвар гэх зэрэг үл үзэгдэхүйц мэдэгдэхгүй байгаа орцуудын боломжит байдлыг барилгын тусгай өгөгдлүүд болон түүхэн мэдээллийн өгөгдлүүдээр шалгасан.

2017 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаарх үнэлгээнд ашигласан орцууд болон таамаглалууд нь 2019 оны туршид мэдэгдэхүйц томоохон хэмжээгээр өөрчлөгдөөгүйг онцолж байна.

Бид мөн удирдлагын бэлтгэсэн мэдрэмтгий байдлын шинжилгээг шалгасан ба математик тооцооллын үнэн зөв байдлыг шалган үр дүн нь байж болох хэмжээнд байсан ба материаллаг хэмжээний зөрүү байгаагүй гэж дүгнэсэн.

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар барилгуудын үнэлгээг гүйцэтгэх Удирдлагын шийдлүүд нь нотолгоог олж авахад тохиромжтой болон дэмжигдэхүйц байгаагүй гэж бид дүгнэсэн.

эцэст бодит үнэ цэнийг ашигласнаар тодорхойлогдох дүнгээс барилгуудын дансны үнэ материаллаг хэмжээгээр зөрүүтэй биш эсэхийг үнэлэх удирдлагын үнэлгээнээс мөн түүнчлэн томоохон хэмжээний тооцоолол, шийдлүүдийг хамруулдаг үнэ цэнэ бууралтын үзүүлэлтийг үнэлсэн удирдлагын үнэлгээнээс болж бид энэхүү асуудлыг Аудитын гол асуудлууд хэсэгт авч үзсэн.

Бидний хийсэн ажил нь бидэнд аудитын хангалттай нотолгоог өгсөн.

Бид дотоод болон гадаадын мэдээллийн эх үүсвэрүүдийг ашиглан хийсэн дүн шинжилгээндээ үндэслэн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үнэ цэнийн бууралтын үзүүлэлт байхгүй гэх удирдлагын үнэлгээг боломжит хэмээн авч үзлээ.

Бусад мэдээлэл

Бусад мэдээллийн хүрээнд компанийн удирдлагууд хариуцлага хүлээнэ. Бусад мэдээлэл компанийн жилийн тайлангаас бүрдэх боловч бидний аудитын тайлан болон санхүүгийн тайлангуудыг агуулаагүй байдаг. Жилийн тайлан нь энэхүү аудитын тайланг гаргасан өдрөөс хойш бидэнд өгөхөөр хүлээгдэж байгаа болно.

Бидний санхүүгийн тайлангуудад өгөх дүгнэлт нь бусад мэдээллүүдэд хамаарахгүй тул бид бусад мэдээллүүдэд аливаа төрлийн баталгаа болон дүгнэлт өгдөггүй.

Санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотой үүрэг хариуцлагынхаа хүрээнд бид, дээр дурдсан бусад мэдээллийг бэлэн болох үед уншиж уг мэдээллүүд нь санхүүгийн тайлангуудтай болон бидний аудитын явцад олж авсан мэдэгдэхүүнтэй материаллаг байдлын түвшинд авцалдаагүй, илэрхий буруу илэрхийлэл агуулж буй эсэхийг хардаг.

Жилийн тайланд орсон мэдээллийг бид уншаад тэнд материаллаг хэмжээний алдаа байна гэж дүгнэвэл бид үүнийг компанийн засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдэд мэдэгдэх үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор компанийн засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд болон удирдлагын зүгээс хүлээх үүрэг хариуцлага

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг санхүүгийн тайлангуудын олон улсын стандартын дагуу болон залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийллээс ангид бэлтгэх нь удирдлагын үүрэг бөгөөд мөн ийнхүү бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзвэл дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх нь удирдлагын үүрэг хариуцлага байна.

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх явцад удирдлага Компанийн үйл ажиллагааг цаашид тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжийг үнэлэх, тухайн чадамжид нөлөөлөх нөхцөл байдлын талаар зохистой үед тодруулах болон Компанийн үйл ажиллагааг татан буулгах, үйл ажиллагааг зогсоохоор төлөвлөж байгаа эсвэл зогсоохоос өөр сонголтгүй болсноос бусад тохиолдлуудад нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг баримтлах үүрэгтэй.

Компанийн засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд нь санхүүгийн тайлагналын үйл явцыг хянах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторовн хүлээх үүрэг хариуцлага

Бидний зорилго бол залилан эсвэл алдааны улмаас санхүүгийн тайлангууд нь бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийлэлгүй эсэх талаар үндэслэлтэй баталгааг олж авах мөн бидний дүгнэлтийг агуулсан аудиторовн тайланг бэлтгэх явдал юм. Хэдийгээр үндэслэлтэй баталгаа нь өндөр түвшний баталгаа боловч, АОУС-ын дагуу гүйцэтгэсэн аудит нь материаллаг буруу илэрхийлэл байх тохиолдол бүрийг олж илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй. Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх боломжтой ба энэ нь санхүүгийн тайланг хэрэглэгчдийн эдгээр тайланд үндэслэн гаргах эдийн засгийн шийдвэрт тус бүрдээ эсвэл нийт дүнгээрээ нөлөөлөхүйц байвал материаллаг буруу илэрхийлэл болно.

АОУС-ын дагуу бид аудитын туршид мэргэжлийн үл итгэх байр сууринаас хандах, мэргэжлийн холбогдох итгэл үнэмшил бүхий үнэлэлтүүдийг хийдэг. Мөн бид:

Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага

- Залилан болон алдааны улмаас санхүүгийн тайланд материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийг илрүүлэн үнэлэх, тэдгээр эрсдэлүүдэд нийцсэн аудитын горимыг тодорхойлон гүйцэтгэх, аудитын дүгнэлт гаргахад үндэслэл болох хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоог олж авдаг. Залилан нь нууцаар үгсэн тохирох, хуурамч бичиг баримт үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, хуурамч батламж гаргах эсвэл эрх мэдлээ хэтрүүлэн дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотойгоор үүсдэг тул залилангаас үүдэлтэй материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас шалтгаалж үүсэх материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс илүү өндөр байдаг.
- Компанийн дотоод хяналтын үр дүнтэй байдлын талаар дүгнэлт өгөх зорилгоор бус харин тухайн нөхцөл байдалд тохирох аудитын горимыг тодорхойлох зорилгын хүрээнд дотоод хяналтын тогтолцооны ойлголтуудыг аудитын явцад олж авдаг.
- Удирдлагын зүгээс мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын зохистой байдал болон хийсэн тооцооллуудын үндэслэлтэй байдал, холбогдох тодруулгуудыг үнэлдэг.
- Компани нь үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадварт томоохон хэмжээний эргэлзээ үүсч болох нөхцөл байдал, тухайн үйл явдлуудтай холбоотойгоор материаллаг тодорхой бус байдал оршин байгаа эсэх болон удирдлага нь үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр хангахад зөв зохистой нягтлан бодох бүртгэлийн суурийг сонгосон эсэхийг аудитын туршид бүрдүүлсэн нотолгоонд үндэслэн дүгнэдэг. Хэрэв үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжид материаллаг тодорхойгүй байдал оршин байгаа гэж үзсэн тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудын холбогдох тодруулгыг аудиторын тайланд тусгах, анхааруулах мөн эдгээр тодруулгууд хангалтгүй гэж үзсэн тохиолдолд дүгнэлтээ өөрчилдөг. Бид дүгнэлтээ аудиторын тайланг гаргах өдрийг хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонуудад үндэслэн гаргадаг боловч ирээдүйд болох үйл явдал, нөхцөл байдлуудаас шалтгаалан Компанийн үйл ажиллагаа зогсох нөхцөл байдал үүсч болно.
- Санхүүгийн тайлангуудыг тодруулгын хамт бүтэц, агуулга, ерөнхий толилуулагын хувьд суурь ажил гүйлгээ болон үйл явдлуудыг илэрхийлж чадан үнэн зөв тайлагналыг хангаж буй эсэхийг үнэлдэг.

Бид засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдэд аудитын үйл ажиллагааны төлөвлөсөн цар хүрээ, аудит гүйцэтгэх цаг хугацаа болон аудитын явцад олж илрүүлсэн томоохон асуудлуудын талаар мэдээлдэг бөгөөд үүнд дотоод хяналтын доголдол багтдаг.

Бид мөн хараат бус байдалд тавигдах ёс суртахууны хэм хэмжээний тухай, хараат бус байдалд нөлөөлөх харилцаа болон бусад бүхий л нөлөөлөхүйц хүчин зүйлүүдийн талаар, шаардлагатай нөхцөл байдалд тэдгээрээс хараат бус байдлыг хэрхэн хамгаалах арга хандлагаа тусгасан мэдэгдлийг засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдэд гаргаж өгдөг.

Засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдтэй харилцсан зүйлсээсээ бид тухайн тайлант хугацааны санхүүгийн тайлангуудын аудитад хамгийн чухал нөлөөтэй зүйлсийг буюу аудитын гол асуудлыг тодорхойлдог. Эдгээр асуудлуудыг бид хууль тогтоомжоор олон нийтэд дэлгэхийг хориглосон эсвэл, маш цөөн тохиолдолд, уг асуудлуудыг мэдээллэсэнээс үүсэх таагүй үр дагавар нь олон нийтийн эрх ашгаас илүү өндөр хэмээн үзсэнээс бусад тохиолдолд аудитын тайландаа тусгадаг.

МЭДЭЭЛЭЛ АУДИТ

Энэхүү хараат бус аудиторын тайланг гаргаж буй аудитын партнер нь Мэттью Поттл болон Даваасамбуугийн Товуудорж болно.

Гарын үсэг зурсан:

Мэттью Поттл
Партнер
Прайсуотерхаускуперс ХХН
Алмати, Казахстан улс

Гарын үсэг зурсан:

Даваасамбуугийн Товуудорж
Ерөнхий захирал
Мэдээлэл Аудит ХХК
Улаанбаатар, Монгол улс

2020 оны 4 дүгээр сарын 17 өдөр

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	2019 оны 12 дугаар сарын 31	2018 оны 12 дугаар сарын 31
ХӨРӨНГӨ			
Эргэлтийн бус хөрөнгө			
Үндсэн хөрөнгө	8	11,061,321	10,977,401
Зээлийн авлага	9	44,961	-
Биет бус хөрөнгө		4,591	4,737
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө		27,335	13,576
Нийт эргэлтийн бус хөрөнгө		11,138,208	10,995,714
Эргэлтийн хөрөнгө			
Бараа материал	10	35,794	34,407
Урьдчилж гарсан зардал		10,037	4,823
Худалдааны болон бусад авлага	11	314,979	309,130
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	12	3,301,250	3,217,146
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	13	722,063	611,146
Нийт эргэлтийн хөрөнгө		4,384,123	4,176,652
НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН		15,522,331	15,172,366
ЭЗДИЙН ӨМЧ			
Хувьцаат капитал	14	199,564	199,917
Хуримтлагдсан ашиг		4,836,893	4,501,142
Эздийн өмчийн бусад хэсэг	15	10,357,832	10,357,832
НИЙТ ЭЗДИЙН ӨМЧИЙН ДҮН		15,394,289	15,058,891
ӨР ТӨЛБӨР			
Эргэлтийн бус өр төлбөр			
Хойшлогдсон татварын өглөг		390	
Нийт эргэлтийн бус өр төлбөр		390	
Эргэлтийн өр төлбөр			
Худалдааны болон бусад өглөг	17	109,977	87,870
Орлогын болон бусад татварын өр төлбөр		17,675	25,605
Нийт эргэлтийн бус өр төлбөр		128,042	113,475
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨРИЙН ТӨЛБӨР		128,042	113,475
НИЙТ ЭЗДИЙН ӨМЧ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨР		15,522,331	15,172,366

2020 оны 4 дугаар сарын 17-ны өдөр компанийг төлөөлж энэхүү санхүүгийн тайланг нийтлэхийг хүлээн зөвшөөрч батлав.

Лутаагийн Энхнасан
Гүйцэтгэх захирал

Сампилноровын Алтанзул
Ерөнхий нягтлан бодогч

Takhico JSC
Statement of Profit or Loss and Other Comprehensive Income

<i>In thousands of Mongolian Togrogs</i>	Notes	2019	2018
Revenue	18	3,091,908	3,038,153
Cost of service	19	(1,047,778)	(1,093,517)
Gross profit		2,044,130	1,944,636
General and administrative expenses	20	(1,389,887)	(1,420,182)
Operating profit		654,243	524,454
Non-operating expense - net	21	(504,728)	(21,670)
Finance income	22	453,430	391,208
Profit (loss) before income tax		602,945	893,992
Income tax expense	23	(113,929)	(94,903)
PROFIT (LOSS) FOR THE YEAR		489,016	799,089
TOTAL COMPREHENSIVE INCOME (LOSS) FOR THE YEAR		489,016	799,089
Profit is attributable to:			
- Owners of the Company		489,016	799,089
Profit for the year		489,016	799,089
Total comprehensive income is attributable to:			
- Owners of the Company		489,016	799,089
Total comprehensive income for the year		489,016	799,089
Earnings per ordinary share for profit from continuing operations attributable to the owners of the Company, basic and diluted (in MNT per share)	24	411	672

The accompanying notes on pages 5 to 29 are an integral part of these financial statements.

Тахько ХК
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	Хувьцаат капитал	Хөрөнгий н дахин үнэлгээни й нэмэгдэл	Хуримт- лагдсан ашиг	Нийт
	2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрийн үлдэгдэл	199,917	10,357,832	3,830,571	14,388,320
	Тухайн жилийн ашиг	-	-	799,089	799,089
	Тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-
	2018 оны нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	799,089	799,089
	Зарласан ногдол ашиг	14	-	(128,518)	128,518)
	2018 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн үлдэгдэл	199,917	10,357,832	4,501,142	15,058,891
	Тухайн жилийн ашиг	-	-	489,016	489,016
	Тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй алдагдал	-	-	-	-
	2019 оны нийт дэлгэрэнгүй орлого	-	-	489,016	489,016
	Халаасны хувьцаа				
	-Худалдан авсан	14	(353)	(24,974)	(25,327)
	Зарласан ногдол ашиг	14	-	(128,291)	(128,291)
	2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн үлдэгдэл	199,564	10,357,832	4,836,893	15,394,289

Хуудас 5- 30-д хийгдсэн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй нэг хэсэг болно.

Тахько ХК
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	2019	2018
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
	Татварын өмнөх ашиг/(алдагдал)	602,945	893,992
	Тохируулгууд:		
	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	8	588,175
	Биет бус хөрөнгийн хорогдуулалт	1,052	1,093
	Хөрөнгө оруулалтын борлуулалтын орлого	21	-
	Бараа материалын хасалт	7,964	(54,189)
	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз /(олз)	21	5,019
	Санхүүгийн орлого	23	110
	Бусад мөнгөн бус зардал	21	(453,430)
	Гадаад валютын ханшийн зөрүү	21	30,039
			(9,257)
	Үйл ажиллагааны хөрөнгө, өр төлбөрийн өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ	772,691	1,024,142
	Худалдааны болон бусад авлагын (өсөлт)/бууралт	11	(5,446)
	Бараа материалын (өсөлт)/бууралт	10	(3,795)
	Урьдчилж төлсөн төлбөрийн (өсөлт)/бууралт		134
	Худалдааны болон бусад өглөгийн өсөлт/(бууралт)	17	(5,214)
	Орлогын болон бусад татварын өр төлбөрийн өсөлт/(бууралт)	16	17,286
			(3,138)
	Үйл ажиллагааны хөрөнгө, өр төлбөрийн өөрчлөлт	766,327	1,036,848
	Төлсөн орлогын албан татвар		(131,589)
	Хүлээн авсан хүүгийн орлого		453,027
			(91,777)
			392,855
	Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	1,087,765	1,337,926
	Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		
	Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт	8	(672,205)
	Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого	8	(356,835)
	Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт		2,727
	Хөрөнгө оруулалтын борлуулалтын орлого	21	(905)
	Зээлийн авлагын эргэн төлөлт		-
	Богино хугацаат хадгаламж дахь хөрөнгө оруулалт	12	54,189
	Ажилчдад олгосон зээл		-
			1,680
			(84,105)
			(3,217,146)
			(75,000)
	Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(832,214)	(3,515,385)
	Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		
	Халаасны хувьцааны худалдан авалт	14	(25,327)
	Компанийн хувьцаа эзэмшигчдэд төлсөн ногдол ашиг	14	(128,518)
			-
	Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(148,798)	(128,518)
	Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	21	4,164
			9,257
	Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	13	611,146
			2,907,866
	Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	13	722,063
			611,146

Хуудас 5- 30-д хийгдсэн тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй нэг хэсэг болно.

1. Тахько ХК-ийн танилцуулга

Тахько ХК (цаашид "Компани" гэх)-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон эдгээр бие даасан санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Хороо (НББОУХ)-оос гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Компани нь Монгол улсад бүртгэлтэй ба тус улсад албан ёсоор үйл ажиллагаа явуулдаг. Компани нь Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хувьцаат компани бөгөөд Монгол улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан болно. Компани нь 1992 оны 7 дугаар сарын 15-ны өдөр Улсын Бүртгэлийн Газарт бүртгүүлж 2061007 тоот бүртгэлийн дугаар бүхий тоот 9010001029 Улсын Бүртгэлийн Гэрчилгээ авсан болно.

Үндсэн үйл ажиллагаа. Компанийн үндсэн үйл ажиллагаа нь Улаанбаатар хотын хүрээнд үл хөдлөх хөрөнгийн түрээсийн үйл ажиллагаа явуулдаг.

Бүртгэлтэй хаяг болон бизнес явуулж буй байршил. Компани албан ёсоор Чингэлтэй дүүрэг, 5-р хороо, Самбуугийн гудамж 18, Улаанбаатар, Монгол Улс гэсэн хаягаар бүртгэлтэй бөгөөд тус хаягаар үйл ажиллагаагаа эрхлэн явуулдаг.

Тайлангийн мөнгөн тэмдэгт. Эдгээр санхүүгийн тайлангуудын бүх дүнгүүд нь өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд Монгол төгрөг (ТӨГ) - өөр илэрхийлэгдсэн.

2. Компанийн үйл ажиллагааны орчин

Монгол Улс нь харьцангуй өндөр инфляцийн түвшин болон зээлийн хүү гэх мэт хөгжиж буй зах зээлийн олон шинж чанарыг харуулдаг. Дэлхийн эдийн засагт түүхий эдийн үнэ буурснаас үүдээд Хятад улсын эдийн засгийн өсөлт саарч, тус улсад орж ирэх гадаадын хөрөнгө оруулалт удааширч эхэлсэнтэй холбоотойгоор Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлт удааширч буй шинж тэмдэг илэрч байна.

2019 оны 11 сарын 28-ны байдлаар Стандарт энд Пуурс зэрэглэл тогтоогч агентлагаарх Монгол Улсын үнэлгээ "тогтвортой - В" зэрэгжилттэй байсан. Мөн Мүүди зэрэглэл тогтоох агентлагын 2019 оны 11 сарын 28-ны байдлаарх шинжилгээнд Монгол улсын зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээг "В" хэмээн тогтоосон. Монгол Улсын эдийн засгийн тогтвортой өсөлт, Засгийн газрын төсвийг чангатгах арга хэмжээ болон түүхий эдийн үнэ зэрэг хүчин зүйлсүүд нь Монгол улсын зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээг "В" хэвээр хадгалахад чухал үүрэг гүйцэтгэж байна.

Монгол Улсын цаашдын эдийн засгийн үзүүлэлт нь БНХАУ-ын зүгээс ирэх зогсолтгүй эрэлт, дэлхийн зах зээл дээрх бараа бүтээгдэхүүний үнийн тогтворгүй байдлаас гадна Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж буй эдийн засаг, санхүү, мөнгөний бодлогын үр дүн, татвар болон хууль эрх зүйн зохицуулалт, улс төрийн өөрчлөлт зэргээс салшгүй хамаарна.

Дэлхийн эдийн засгийн өнөөгийн тодорхойгүй байдал, санхүүгийн зах зээлийн тогтворгүй байдал, Олон улсын таваарын зах зээлийн үнийн бууралт, Хятадын эдийн засгийн хөгжлийн удаашрал, Монголын эдийн засгийн бууралт, Монгол төгрөгийн ам.доллар болон еврогийн эсрэг ханшийн бууралт болон бусад боломжит эрсдэлүүд нь Монголын Улсын санхүү болон бизнесийн салбарт сөргөөр нөлөөлөх ихээхэн магадлалтай. Ирээдүйн эдийн засаг болон хууль зүйн байдал нь удирдлагын өнөөгийн хүлээлтээс хамаарна.

Удирдлага нь Монгол Улсын эдийн засагт нөлөөлж болох бүхий л хөгжлийг урьдчилан таамаглах боломжгүй бөгөөд тэдгээр өөрчлөлтүүд нь Компанийн цаашдын санхүүгийн байдалд ямар нөлөө үзүүлэхийг мэдэх аргагүй юм. Удирдлага нь Компанийн бизнесийн тогтвортой байдлыг хангахад болон цаашдын хөгжилд шаардлагатай бүх арга хэмжээг авч байгаа хэмээн үзэж байна.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд

Тайлан бэлтгэх үндэслэл. Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт ("СТОУС")-ын дагуу түүхэн өртгийн аргаар бэлтгэгдсэн ба санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийг бодит үнэ цэнэ дээр үндэслэн тооцож харин үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлгээгээр үнэлж бэлтгэгдсэн. Энэхүү санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхэд ашиглагдсан Нягтлан бодох бүртгэлийн ("НББ") үндсэн бодлогуудыг доор толилуулав. 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй СТОУС 16, Түрээсийн стандартаас үүдэлтэй НББ-ийн өөрчлөлтүүдээс бусдаар эдгээр бодлогууд нь тайлагнасан бүх хугацаанд тууштай хэрэглэгдсэн. Тодруулга 5 болон 31-ийг үзнэ үү. 2018 оны 12-р сарын 31 хүртэлх түрээсийн бүртгэлд ашигласан НББ-ийн үндсэн бодлогыг тодруулга 31-д тусгасан болно.

СТОУС-ыг мөрдөхөд НББ-ийн чухал тооцооллуудыг ашиглах шаардлага гардаг. Мөн удирдлага Компанийн НББ-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэх явцад өөрсдийн үнэлэмжийг ажиглах шаардлагатай болдог. Санхүүгийн тайланд томоохон хэмжээний нөлөө бүхий нарийн төвөгтэй үнэлэмжийг ашиглах шаардлагатай эсвэл тооцоолол таамаглалуудыг хийх шаардлага бүхий санхүүгийн хэсгүүд дээр Тодруулга 4-т тусгасан болно.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Гадаад валютын хөрвүүлэлт. Компанийн үйл ажиллагааны бүртгэлийн валют нь компанийн үйл ажиллагаа явуулж буй эдийн засгийн үндсэн орчны валют юм. Компанийн үйл ажиллагааны болон толилуулгын валют нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөг юм. Санхүүгийн тайлангууд нь толилуулгын валют болох Монгол төгрөгөөр илэрхийлэгдсэн.

Ажил гүйлгээ болон балансын дансууд. Гадаад валютаарх мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрүүдийг тухайн тайлант хугацааны эцсийн өдрийн Монголбанк ("МБ")-ны албан ханшаар хөрвүүлж бүртгэнэ. Ажил гүйлгээ гүйцэтгэх болон мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлант хугацааны эцэст хөрвүүлснээс үүсэх гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг орлого үр дүнгийн тайланд толилуулна. Зээл болон мөнгөн хөрөнгийг үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгт рүү хөрвүүлснээс үүсэх гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг орлого үр дүнгийн тайлангийн "Санхүүгийн орлого эсвэл зардал"-д хүлээн зөвшөөрдөг. Бусад бүх гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг орлого үр дүнгийн болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн "Үйл ажиллагааны бус зардал/орлого" хэсэгт тайлагнана. Түүхэн өртгөөр бүртгэгддэг мөнгөн бус зүйлсийг тайлант жилийн хаалтын ханшаар хөрвүүлж бүртгэхгүй.

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар гадаад валютын солилцох үндсэн ханш 1 Ам.доллар = 2733.52 төгрөгтэй тэнцүү (2018 оны 12 дугаар сарын 31-нд 1 Ам.доллар = MNT 2642.92) байв.

Үндсэн хөрөнгө. Барилгаас бусад үндсэн хөрөнгийг анхны өртгөөс элэгдэл ба үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр бүртгэнэ.

Дахин үнэлгээний аргаар хэмжигдэж буй барилгуудын хувьд тайлант хугацааны эцсээрх үндсэн хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнээс нь материаллаг зөрүүгүй байлгах үүднээс барилгуудыг хангалттай давтамжтайгаар дахин үнэлнэ. Дахин үнэлгээнээс үүдэх дансны үнэ дээрх нэмэгдлийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод кредитлэн, өөрийн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг нэмэгдүүлж толилуулна. Дахин үнэлгээнээс үүдсэн үнэ цэнийн бууралтыг тухайн хөрөнгийн өмнө үүссэн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг эхэлж хаах байдлаар бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрөх ба, өөрийн хөрөнгөд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг бууруулна. Үлдсэн бүх бууралтыг тухайн жилийн орлого зарлагад хүлээн зөвшөөрнө. Ашиглалтын хугацаа дууссан эсвэл зарж борлуулсан хөрөнгийн дахин үнэлгээний өөрийн хөрөнгөд хуримтлагдсан нөөцийг хуримтлагдсан ашиг алдагдалд шууд шилжүүлнэ.

Хэрэв бодит үнэ цэнийг тодорхойлох зах зээлийн мэдээлэл олох боломжгүй тохиолдолд бодит үнэ цэнийг орлогын аргыг ашиглан тодорхойлно. Түрээслэж буй барилгуудын хувьд орлогын хандлагын аргад тулгуурлан бодит үнэ цэнийг тодорхойлох ба хэрэгцээндээ зориулж ашиглаж байгаа барилгуудад өртгийн хандлагын аргыг хэрэглэдэг.

Нэгэнт олж эзэмшсэн хөрөнгийн хувьд нэмж зардал гарвал, зөвхөн Компани ирээдүйд тухайн хөрөнгөтэй холбоотойгоор эдийн засгийн үр өгөөж хүртэх магадлалтай бөгөөд гарсан зардлыг бодитойгоор хэмжих боломжтой тохиолдолд тухайн хөрөнгийн дансны үнийг нэмэгдүүлэх эсвэл тусдаа бие даасан хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Бага хэмжээний засварын зардлыг тухай бүрд нь зардлаар бүртгэнэ. Барилгын томоохон хэсэг эсвэл бүрэлдэхүүн хэсгийг шинэчлэхтэй холбоотой гарсан зардлыг капиталжуулж, сольсон хэсгийг данснаас хасна.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт удирдлага нь үл хөдлөх хөрөнгө болон тоног төхөөрөмжийн үнэ цэнэ буурсан шинж тэмдэг илэрсэн эсэхийг тодорхойлдог. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрвэл удирдлага уг хөрөнгийн нөхөгдөх өртгийг хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс борлуулахад гарах зардлыг хассан дүн болон түүний ашиглалтын үнэ цэнийн аль ихээр нь тодорхойлно. Дансны дүнг нөхөгдөх өртөг хүртэл бууруулж, холбогдох үнэ цэнийн гарзыг өмчийн хэсэг дэх дахин үнэлгээний нэмэгдлийн эхний үлдэгдлээс давсан хэмжээгээр тухайн жилийн орлого, зарлагад бүртгэдэг. Хэрэв үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын үнэ цэнэ эсвэл бодит үнэ цэнээс борлуулахад гарах зардлыг хассан дүнг тооцоолоход ашигласан таамаглалд өөрчлөлт орсноос шалтгаалан үнэ цэнийн бууралт багассан тохиолдолд урд жилүүдэд хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцааж болно.

Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз, гарзыг хүлээн авсан төлбөрийг дансны үнэтэй харьцуулан тодорхойлох бөгөөд тайлант хугацааны үйл ажиллагааны бус орлого, зарлагад хүлээн зөвшөөрнө.

Барилгуудын зарим хэсгийг Компани дотоод хэрэгцээнд ашиглах зорилгоор эзэмшдэг ба үлдсэн хэсгийг түрээсийн орлого олох зорилгоор эзэмшдэг. Хэрвээ Компани эзэмшиж буй үл хөдлөх хөрөнгийн зарим хэсгийг хэсэгчлэн зарах болон санхүүгийн зорилгоор тусад нь түрээслэх боломжтой тохиолдолд Компани тус тусад нь хэсэгчлэн тооцож бүртгэнэ. Эзэмшигчийн эзлэх хувийг НББОУС 16-ын дагуу бүртгэдэг бөгөөд түрээсийн орлого олох болон хөрөнгийн өгөөж хүртэх эсвэл хоёулангийнх нь зорилгоор эзэмшдэг хэсгийг НББОУС 40-ын дагуу хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөөр бүртгэнэ. Хэсэг хэсгээр тусад нь зарж борлуулах боломжгүй бөгөөд үл хөдлөх хөрөнгийн багахан хэмжээний хэсэг нь дотоод ашиглалтын зорилгоор эзэмшигдэж байгаа бол бүх хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө гэж үзнэ. Түрээсийн орлого эсвэл хөрөнгийн өгөөж хүртэх зорилгоор эзэмшиж буй хэсэг нь хөрөнгийн 90 хувь болон түүнээс дээш хувийг хамарч буй үед хөрөнгө эзэмшигчийн эзэмшлийн хувь хэмжээг бага хэмжээний гэж Компани үздэг. Ногдох хэсгийн хувь хэмжээг тодорхойлохын тулд Компани квадрат метрээр хэмжсэн үл хөдлөх хөрөнгийн хэмжээг ашигладаг.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Элэгдэл. Газрыг элэгдүүлэхгүй. Харин бусад Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тооцохдоо хөрөнгийн өртгийг үлдэх өртөг хүртэл нь доорх ашиглалтын хугацааны туршид шулуун шугамын аргыг ашиглан хуваарилна:

Ашиглагдах хугацаа жилээр

Барилга байгууламж	5-40 жил
Машин, тоног төхөөрөмж	10 жил
Тавилга, эд хогшил	10 жил
Компьютер дагалдах хэрэгсэл	3 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил
Бусад	10 жил

Хөрөнгийн үлдэх өртгийг тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны эцэст борлуулж болох өнөөгийн таамагласан үнээс борлуулахтай холбоотой таамагласан зардлыг хассан дүнгээр тодорхойлно. Тайлант хугацаа бүрийн эцэст хөрөнгийн үлдэх өртөг болон ашиглалтын хугацааг хянаж үзэх ба шаардлагатай бол залруулдаг.

Биет бус хөрөнгө. Компанийн гүүдвилээс бусад биет бус хөрөнгө нь тодорхой ашиглах хугацаатай ба бөгөөд үүнд голчлон компьютерийн програм хангамж, лицензүүд орно.

Компьютерийн программ хангамжийн лицензийг олж авах болон ашиглалтанд оруулахтай холбоотойгоор гарсан зардлыг капиталжуулна.

Судалгаа, хөгжүүлэлтийн зардлууд. Хөгжүүлэлтийн үе шатны зардлыг зөвхөн түүнийг найдвартай хэмжих боломжтой бөгөөд уг ажлын үр дүнд тооцоологдсон бүтээгдэхүүн, процесс нь техник, эдийн засгийн үндэслэлтэй, ирээдүйн эдийн засгийн үр өгөөжтэй, компани хөгжүүлэлтийг гүйцээж, цаашид ашиглах хангалттай нөөцтэй ба төлөвлөгөөтэй байгаа эсвэл худалдан борлуулах боломжтой нөхцөлд л капиталжуулан бүртгэнэ. Капиталжуулсан зардалд программ хангамжийн хөгжүүлэх багийн ажилчдын тэтгэмж болон холбогдох нэмэгдэл зардлын зохих хэсгийг багтаана. Дээрх нөхцлүүд биелэгдээгүй тохиолдолд хөгжүүлэлтийн зардлыг тухай бүрт нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

Биет бус хөрөнгийг ашиглалтын хугацааных нь туршид шулуун шугамын аргаар хорогдуулна.

Ашиглагдах хугацаа жилээр

Программ хангамж	3 жил
------------------	-------

Хэрэв үнэ цэнийн бууралт бодитоор гарсан тохиолдолд биет бус хөрөнгийн дансны үнийг ашиглалтын үеийн үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнээс борлуулалтын зардлыг хассан дүнгийн аль их хүртэл бууруулна.

Санхүүгийн хэрэгслүүд – үндсэн нэр томъёо. Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь хөрөнгийг борлуулахад хүлээн авах үнэ эсвэл хэмжилтийн өдөр өр төлбөрийг шилжүүлэхийн тулд зах зээлд оролцогчдын хоорондын хэлцлээр төлөх үнэ байна. Идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ нь бодит үнэ цэнэд хамгийн ойр байна. Идэвхтэй зах зээл гэдэг нь тухайн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн хэлцэл хангалттай давтамж, хэмжээгээр явагдаж үнийн талаарх мэдээлэл тогтмол олдох боломжтой зах зээлийг хэлнэ.

Идэвхитэй зах зээл дээр арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тухайн хөрөнгө, өр төлбөрийн худалдаалагдаж буй үнэ болон байгууллагын эзэмшиж буй хэрэглүүрийн тоогоор хэмжинэ. Зах зээлийн хэвийн өдөр тутмын арилжааны хэмжээ нь Компанийн эзэмшиж байгаа тоо хэмжээтэй харьцуулахад хангалтгүй бага байх, эсвэл тодорхой ганц хэлцэл худалдаалагдаж буй үнэд нөлөөлөх үед ч мөн адил дээрх байдлаар тооцоолно.

Зах зээлийн үнийн талаар хөндлөнгийн мэдээлэл олдохгүй байх зарим санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд тэдгээрийн бодит үнэ цэнийг санхүүжигч талын санхүүгийн мэдээлэл дээр үндэслэн дискаунтлагдсан мөнгөн гүйлгээний үнэлгээний загвар эсвэл үнэлгээний бусад аргачлалыг ашиглан тооцно. Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийг бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуу дараах байдлаар шинжилдэг. Үүнд: (i) Ижил төрлийн хөрөнгө, өр төлбөрийн идэвхитэй зах зээл дээрх жишиг үнэд (залруулагдаагүй) үндэслэн хийсэн хэмжилт нь 1-р түвшиний бодит үнэ цэнэ байна. (ii) Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (жишээ нь, үнэ) болон шууд бусаар (жишээ нь, үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлалыг ашиглан тогтоосон хэмжилт нь 2-р түвшиний бодит үнэ цэнэ байна. (iii) 3-р түвшинд зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ажиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлно.

Гүйлгээний зардлууд нь санхүүгийн хэрэгслүүдийг худалдан авах, шинээр гаргах эсвэл борлуулахтай шууд холбоотойгоор гарах нэмэлт зардлууд юм. Нэмэлт зардал нь гүйлгээг хийгээгүй тохиолдолд үүсэхгүй байх зардал юм. Гүйлгээний зардалд агент (борлуулагч агентын үүрэг гүйцэтгэж буй ажиллагсад), зөвлөх, брокер, дилерүүдэд төлсөн хураамж шимтгэл, зохицуулах агентлаг болон хөрөнгийн биржийн ногдуулсан хураамж төлбөрүүд, мөн шилжүүлэлтэнд ногдуулсан татвар хураамжууд гэх мэт зардлууд хамаарна. Гүйлгээний зардлуудад өрийн хэрэгслийн хямдруулалт, урамшуулал, санхүүгийн зардлууд, дотоод удирдлага захиргааны беолон хадгалалтын зардлууд орохгүй.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртөг нь санхүүгийн хэрэгслүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс аливаа үндсэн дүнгийн эргэн төлөлтийг хасаж, хуримтлагдсан хүүг нэмж, санхүүгийн хөрөнгийн хувьд хүлээгдэж буй алдагдлыг хассан дүн юм. Хуримтлагдсан хүүнд ажил гүйлгээг анх хүлээн зөвшөөрөх үед хойшлуулсан гүйлгээний өртгийн хорогдуулалт, мөн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон аливаа урамшуулал болон хөнгөлөлтийн дүн багтана. Хуримтлагдсан хүүгийн орлого, хуримтлагдсан хүүгийн зардал, мөн хуримтлагдсан купон болон хорогдуулсан урамшуулал буюу хөнгөлөлтийг (мөн аливаа хойшлогдсон шимтгэлийн хамт) санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь толилуулахгүйгээр дансны үндэс оруулан толилуулна.

Үр ашигт хүүгийн арга нь хүүгийн орлого эсвэл хүүгийн зардлыг хамаарах хугацааны туршид дансны үнээс тооцогдох хүүгийн хувийг тогтмол байлгах аргаар (үр ашигт хүүгийн хувь) хуваарилах арга юм. Үр ашигт хүүгийн хувь нь ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн орлого, гарах зарлагыг (ирээдүйн зээлийн алдагдлыг үл харгалзан) санхүүгийн хэрэгслийн хүлээгдэж буй хугацааны эсвэл зохистой бол түүнээс богино хугацааны туршид дискаунтлаж санхүүгийн хэрэгслүүдийн бүртгэлийн цэвэр дүнг гаргаж авах хүүгийн хувь болно. Үр ашигт хүүгийн хувь нь хувьсах хүүтэй хэрэгслийн мөнгөн урсгалыг хүүг өөрчлөх дараагийн мөч хүртэл дискаунтлах боловч хэрэгсэлт тусгагдсан хөвөх хүү дээр нэмэгдэх зээлийн хүүгийн зөрүүг илэрхийлсэн нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг, мөн зах зээлийн түвшинд тохируулагддаггүй бусад хувьсах хүчин зүйлсэд үл хамаарна. Тийм нэмэгдэл, хөнгөлөлтийг хэрэгслийн хүлээгдэж буй нийт хугацаагаар хорогдуулна. Өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоололд гэрээний талуудын хооронд өгч авалцах бүх хураамжийг оруулах бөгөөд тэдгээр нь үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болно. Санхүүгийн хөрөнгийг анхнаас нь үнэ цэнийн бууралттай байх үед нь худалдан авсан эсвэл үнэ цэнийн бууралттай шинээр гаргасан үед анх хүлээн зөвшөөрөхдөө үр ашигт хүүгийн хэмжээг зээлийн эрсдэлийг харгалзан үзэж тохируулдаг, жишээ нь: гэрээнд заасан мөнгөн урсгал бус хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалд тулгуурлан авч үзнэ.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлт. Бодит үнэ цэнийг ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөх санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хувьд анх бодит үнэ цэнээр бүртгэнэ. Бусад бүх санхүүгийн хэрэгслийг анхны бодит үнэ цэнийг ажил гүйлгээний өртгөөр тохируулга хийсэн дүнгээр бүртгэдэг. Анх бүртгэх үеийн бодит үнэ цэнэ нь гүйлгээ хийгдсэн үнээр баталгаажсан байдаг. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед үүсэх олз эсвэл гарзыг бодит үнэ цэнэ болон гүйлгээний үнийн хооронд зөрүү гарсан бөгөөд үүнийг зөвхөн ижил төстэй хэрэгслийг сүүлийн үед арилжсан талаарх зах зээлийн нээлттэй мэдээллээр баталгаажуулсан эсвэл зөвхөн нээлттэй зах зээлээс авсан мэдээлэлд үндэслэж хийсэн үнэлгээний аргачлалаар тооцсон тохиолдолд хүлээн зөвшөөрнө. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын ("ХЗА") санг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэж хэмжих санхүүгийн хөрөнгө болон бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх өрийн хэрэглүүрээрх хөрөнгө оруулалтад хүлээн зөвшөөрөх ба энэ нь нягтлан бодох бүртгэлд алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Зохицуулах байгууллагаас тогтоосон эсвэл зах зээлийн жишгээр тогтсон ("хэвийн" худалдаа болон худалдан авалт) тодорхой хугацаанд багтаан нийлүүлэх шаардлагатай санхүүгийн хөрөнгийн бүхий л борлуулалт болон худалдан авалтыг арилжаа хийсэн өдөр буюу Компани тухайн санхүүгийн хөрөнгийг нийлүүлэх үүрэг хүлээсэн үед бүртгэнэ. Бусад бүх худалдан авалтыг Компани санхүүгийн хэрэгслийн гэрээний нэг тал болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал болон дараа үеийн хэмжилт – хэмжилтийн ангилал. Компани санхүүгийн хөрөнгийг хэмжилтээр нь дараах төрлүүдэд ангилна: Ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнэ ("ААБҮЦ"), Бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнэ ("БДОБҮЦ") болон Хорогдуулсан өртөг ("ХӨ"). Өрийн хэлбэрээрх санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн ангилал болон дараа үеийн хэмжилт нь (i) Компанийн хөрөнгүүдээ удирдах бизнесийн загвар (ii) хөрөнгийн мөнгөн урсгалын онцлогоос хамаарна.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал болон дараа үеийн хэмжигдэхүүн – бизнес модел. Бизнес загвар нь Компани санхүүгийн хөрөнгийг мөнгөн урсгал бий болгох зорилгоор хэрхэн удирдаж байгаагаар тодорхойлогдоно. Өөрөөр хэлбэл Компанийн зорилго нь (i) зөвхөн тухайн хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулж авах эсвэл (ii) хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулж авахаас болон хөрөнгийг худалдсанаас олох мөнгөн урсгалыг авахын аль нь вэ гэдгээс хамаарах бөгөөд хэрэв (i) ба (ii)-ын аль ч тохиолдол биш бол санхүүгийн хөрөнгийг нь "бусад" гэсэн бизнес загварт хамааруулан ангилах ба ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжинэ.

Бизнес загварыг үнэлгээг хийсэн өдрийн байдлаар бэлэн байгаа багцын хувьд тодорхойлсон зорилгод хүрэхийн тулд Компанийн хийж буй үйл ажиллагаанд хамааралтай бүхий л нотолгоонд үндэслэн бүлэг хөрөнгүүдийн (багцын түвшинд) хувьд тодорхойлно. Санхүүгийн хөрөнгийн бизнес загварыг тодорхойлоход Компанийн авч үзэх хүчин зүйлүүдэд багцын зорилго болон бүтэц, тухайн хөрөнгөнөөс ирэх мөнгөн урсгалыг хэрхэн цуглуулдаг талаарх өнгөрсөн туршлага, эрсдэлээ хэрхэн үнэлж удирдаж байгаа, тухайн хөрөнгийн гүйцэтгэлд хэрхэн үнэлгээ хийж, удирдаж байгаа мөн удирдлагыг хэрхэн урамшуулж байгаа зэрэг орно.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал болон дараа үеийн хэмжигдэхүүн – мөнгөн урсгалын онцлог. Бизнес загвар нь хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулж авах эсвэл хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон хөрөнгийг худалдсанаас олох мөнгөн урсгалыг авах зорилготой үед мөнгөн урсгал нь зөвхөн хүү болон үндсэн төлбөрөөс бүрдэж буй (ЗХҮТ) эсэхэд Компани нь үнэлгээ өгнө. Энэ үнэлгээг хийхдээ гэрээний мөнгөн урсгал нь зээлийн гэрээний үндсэн тохиролцоонд тогтвортой эсэх, ялангуяа хүү нь зээлийн эрсдэл, мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон зээлийн бусад эрсдэл, ашгийн түвшинг багтаасан эсэхэд үнэлгээ өгнө. Гэрээний нөхцлүүд нь эрсдэлтэй эсвэл зээлийн үндсэн нөхцөлтэй үл нийцэх хэлбэлзлийг харуулж байвал санхүүгийн хөрөнгө нь ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэнэ. ЗХҮТ үнэлгээ нь хөрөнгийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед хийгдэх бөгөөд дараа үед дахин хийгдэхгүй.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө – дахин ангилал. Багцыг удирдаж байгаа бизнес загвар бүхэлдээ өөрчлөгдсөн бол санхүүгийн хэрэглүүрийг дахин ангилна. Дахин ангилал нь ирээдүйд нөлөө үзүүлэх бөгөөд бизнес загвар өөрчлөгдсөний дараах хамгийн эхний тайлагналын үеийн эхнээс хэрэгжинэ. Компани тайлант жил болон түүний өмнөх жилд бизнес загвараа өөрчлөөгүй бөгөөд аливаа дахин ангилал хийгээгүй болно.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт - Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын сан. Компани нь хорогдуулсан өртөг болон бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн өрийн хэрэглүүрүүдийн хүлээгдэж буй алдагдлыг үнэлэхдээ ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг харгалзан үздэг. Компани нь хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг ("ХЗА") хэмжиж, алдагдлын зардлыг тайлант хугацаа бүрт хүлээн зөвшөөрдөг. Хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилт нь (i) олон янзын боломжит үр дүнг үнэлсний үр дүнд тодорхойлсон зохистой, магадлалаар жигнэсэн дүн; (ii) Мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ; болон (iii) өнгөрсөн үйл явдлууд, одоогийн нөхцөл байдал болон ирээдүйн эдийн засгийн нөхцөл байдлын талаарх хэт их өртөг, хүчин чармайлтгүйгээр олдох боломжтой үндэслэл бүхий бэлэн мэдээллүүд дээр үндэслэнэ.

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэглүүрийг Санхүүгийн байдлын тайланд ХЗА-ын хасагдуулгыг хассан цэвэр дүнгээр тайлагнана. Бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээрх өрийн хэрэглүүрийн хувьд хорогдуулсан өртгийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрч бусад дансны үнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод тайлагнадаг.

Компани нь анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах зээлийн чанарын өөрчлөлтөд үндэслэсэн үнэ цэнийн бууралтын "3 шатлал" бүхий загварыг ашигладаг. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш ямар нэг үнэ цэнийн бууралтгүй зээлүүд нь "1-р шатлал"-д ангилагдана. 1-р шатлалын зээлүүдийн ХЗА нь ашиглалтын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын тайлант өдрөөс хойш 12 сарын дотор эсвэл хэрэв үүнээс богино бол гэрээний хугацаа дуусах хүртэл (12 сарын ХЗА) үүсч болох санхүүгийн хэрэглүүрийн дефолтоос үүдэн гарах хүлээгдэж буй алдагдлын хэсгийн хэмжээтэй ижил дүнгээр хэмжигдэнэ. Хэрэв Компани нь анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш зээлийн эрсдэл нь мэдэгдэхүйц нэмэгдсэн гэдгийг тогтоовол хөрөнгийг "2-р шатлал"-д ангилах бөгөөд ХЗА нь ашиглалтын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдалд үндэслэн хэмжигдэх буюу эргэн төлөлтүүдийг харгалзан үзсэний дараах гэрээ дуусах хүртэлхи хугацааг харгалзан үзнэ (Ашиглалтын хугацааны ХЗА). Тодруулга 18-д Компани зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн хэрхэн тодорхойлдог талаар тайлбарласан. Хэрэв Компани нь тухайн санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнэ буурсан гэж үзвэл "3-р шатлал"-д ангилах бөгөөд ашиглалтын хугацааны турш дахь ХЗА-г тооцдог. Санхүүгийн хөрөнгийг анхнаас нь үнэ цэнийн бууралттай байх үед нь худалдан авсан эсвэл үнэ цэнийн бууралттай шинээр гаргасан үед ХЗА нь үргэлж хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны турш дахь ХЗА-тай ижил хэмжигдэнэ.

Санхүүгийн хөрөнгө – Данснаас хасах. Компани нь аливаа санхүүгийн хөрөнгийг сэргээх бүх хүчин чармайлтаа дуусгаж нөхөн сэргээх ямар ч боломжгүй гэж дүгнэсэн тохиолдолд бүтнээр болон хэсэгчилсэн байдлаар данснаас хасдаг. Данснаас хасах нь бүртгэлээс хасаж байна гэсэн үг юм. Компани аливаа хөрөнгөд нөхөн сэргээгдэнэ гэсэн ямар ч таамаглал байхгүй тохиолдолд ч тухайн хөрөнгийн гэрээний дагуу төлөгдөх дүнг нөхөхийн тулд албадан сэргээх үйл ажиллагаа явуулж болдог.

Санхүүгийн хөрөнгө - бүртгэлээс хасах. Компани нь санхүүгийн хөрөнгийг дараах тохиолдолд бүртгэлээс хасдаг: (а) хөрөнгийн төлбөрийг авсан эсвэл хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх дуусгавар болсон, (б) хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрхээ бусдад шилжүүлэн өгсөн эсвэл хүлээн зөвшөөрөгдсөн дамжуулан өгөх хэлцэлд оролцож (1) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг бүхэлд нь бусдад шилжүүлсэн, эсвэл (2) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг бүхэлд нь бусдад шилжүүлээгүй ч, өөртөө авч үлдээгүй буюу хяналтын эрхийг хадгалж үлдээгүй.

Холбогдох тал хөрөнгийн борлуулалтад нэмэлт хязгаарлалт хийхгүйгээр холбоогүй гуравдагч этгээдэд бүхэлд нь худалдах боломжгүй тохиолдолд хяналтын эрхийг хадгалж үлдсэн гэж үзнэ.

Санхүүгийн хөрөнгө - өөрчлөлт. Санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөлийг өөрчлөх буюу дахин тохиролцох тохиолдол гардаг. Компани гэрээний мөнгөн урсгалын өөрчлөлт нь мэдэгдэхүйц эсэхийг дараах зүйлсийг харгалзан үзэж үнэлнэ; хөрөнгийн эрсдэлийн үнэлгээнд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэхээр гэрээний шинэ зүйл заалт байгаа эсэх, (ялангуяа ашгийн хуваарилалт эсвэл өмчийн өгөөж), хүүгийн түвшний мэдэгдэхүйц өөрчлөлт, валютын өөрчлөлт, шинэ барьцаа эсвэл хөрөнгөтэй холбоотой зээлийн эрсдэлд мэдэгдэхүйц нөлөөлөх зээлийн өсөлт, мөн зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлд ороогүй байх үе дэх зээлийн сунгалт гэх мэт.

Хэрэв өөрчлөгдсөн нөхцөлүүд нь анхны нөхцөлөөс мэдэгдэхүйц зөрүүтэй бол анхны хөрөнгийн мөнгөн урсгалыг хүчингүй болгож Компани нь анхны санхүүгийн хөрөнгийг бүртгэлээс хасаж бодит үнэ цэнээр нь шинэ хөрөнгөд хүлээн зөвшөөрнө. Дахин тохиролцоо хийсэн өдөр нь дараах үеийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоолох зорилгоор анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн өдөр болон зээлийн эрсдэлд мэдэгдэхүйц өсөлт байгаа эсэхийг харгалзан үзэх өдөр болно. Мөн Компани шинэ зээл буюу өрийн хэрэглүүр нь үндсэн төлбөр болон зээлийн хүүгийн шалгуурт нийцэж байгаа эсэхийг үнэлж үзнэ. Данснаас хассан анхны хөрөнгийн дансны үнэ болон мэдэгдэхүйц өөрчлөлт орсон шинэ хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн зөрүү нь өмчлөгчидтэй хийсэн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотойгоос бусад тохиолдолд ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Дахин тохиролцоо нь харилцагч талаын санхүүгийн хүндрэлтэй болон анхны тохиролцсон төлбөрөө төлөх боломжгүй болсон үед хийгдэж байгаа нөхцөлд Компани нь хөрөнгийн одоогийн шинэчлэгдсэн мөнгөн гүйлгээ болон анхны мөнгөн гүйлгээг харьцуулж гэрээний өөрчлөлтөөс үүдэлтэй мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөн хөрөнгөд эрсдэл болон ашиг байгаа эсэхийг үнэлнэ. Хэрэв эрсдэл болон ашиг өөрчлөгдөөгүй бол өөрчилсөн хөрөнгө нь анхны хөрөнгөөс мэдэгдэхүйц өөрчлөлтгүй гэх ба өөрчлөлтөөс үүдэн бүртгэлээс хасахгүй.

Компани анхны үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан өөрчлөгдсөн гэрээний мөнгөн урсгалыг хорогдуулах замаар нийт дансны үнийг дахин тооцоолж, өөрчлөлтийн ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн өр төлбөр – хэмжилтийн ангилал. Санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хорогдуулсан өртгөөр хэмжиж бүртгэдэг.

Санхүүгийн өр төлбөр – бүртгэлээс хасах. Санхүүгийн өр төлбөр нь төлж барагдуулснаар бүртгэлээс хасагдана (мөн гэрээгээр хүлээсэн үүрэг нь хүчингүй болсон цуцлагдсан үед бүртгэлээс хасагдана).

Компани болон түүний анхны зээлдэгчдийн мэдэгдэхүйц өөр нөхцөл бүхий өрийн хэрэглүүр, болон одоо буй санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл, хугацааны мэдэгдэхүйц өөрчлөлт нь анхны санхүүгийн өр төлбөрийг данснаас хасаж шинэ санхүүгийн өр төлбөр бүртгэх үндэслэл болно. Шинэ нөхцлөөрх мөнгөн гүйлгээний аливаа төлсөн төлбөр хураамж болон хүлээн авсан төлбөр хураамжийн цэвэр дүнг багтаасан хорогдуулсан өнөөгийн үнэ цэнэ нь анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үлдэх хугацааны мөнгөн урсгалын хорогдуулсан өнөөгийн үнэ цэнээс хамгийн багадаа 10% зөрүүтэй бол мэдэгдэхүйц өөр нөхцөлтэй гэж үзнэ. Өрийн хэрэглүүрийн нөхцөл хугацаа өөрчлөгдсөнөөр хэрэв өрийн хэрэглүүр үгүй болсон гэж үзвэл төлсөн төлбөр хураамж болон аливаа зардал нь өрийн хэрэглүүрийг үл хүлээн зөвшөөрөгдсөнөөс үүдсэн олз гарз болно. Харин эсрэг тохиолдолд төлсөн төлбөр хураамж зардал нь өр төлбөрийн дансны үнэд нэмэгдэх бөгөөд өөрчлөгдсөн өр төлбөрийн үлдэх хугацаанд ноогдуулан хорогдуулж тооцно.

Дансны үнийн өөрчлөлтийн эдийн засгийн шинж чанар нь өмчлөгчидтэй хийсэн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотойгоос бусад тохиолдолд өрийн хэрэглүүрт хийсэн өөрчлөлтийг хуримтлуулах аргыг ашиглан ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээрх (ААБҮЦ) санхүүгийн өр төлбөр. Компани тодорхой өр төлбөрүүдийг ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр анхлан хүлээн зөвшөөрч болно. Тухайн өр төлбөрүүдээс үүссэн олз гарз нь өр төлбөрийн зээлийн эрсдэлийн өөрчлөлттэй холбоотой үүссэн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнэд бүртгэгддэг, дараа нь ч орлого зарлагаарх бодит үнэ цэнэд ангилагдахгүй) -ийн дүнгээс бусад хэсгийг ашиг алдагдалд тайлагнана. Тус толилуулга нь нягтлан бодох бүртгэлийн зөрүү үүсгэж, уг зөрүүг ихэсгэхгүй бол өр төлбөрийн зээлийн эрсдэлд өөрчлөлт орсноор үүссэн олз гарзыг ашиг алдагдалд тайлагнана.

Санхүүгийн хэрэгслүүдийг хооронд нь хаах. Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хооронд нь хааж санхүүгийн байдлын тайланд цэвэр дүнгээр бүртгэх нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийн хаалт хийх эрх зүйн үндэслэл байгаа бөгөөд төлбөрийг цэвэр дүнгээр хийх эсвэл хөрөнгийг худалдаж, нэгэн зэрэг өр төлбөрийг барагдуулах төлөвлөгөө байгаа тохиолдолд л зөвшөөрөгдөнө. Эдгээр хооронд нь хаах эрх нь (а) ирээдүйд болох ямар нэгэн үйл явдлаас хамааралгүй байх, мөн (б) доорхи нөхцөл байдалд хуулийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой байх ёстой. Үүнд: (i) бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед, (ii) дампуурах үед, мөн түүнчлэн (iii) төлбөрийн чадваргүй болсон үед.

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө. Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь бэлэн мөнгө, банкин дахь хугацаагүй хадгаламж ба 3 сар болон түүнээс бага хугацаатай бусад богино хугацаат хөрвөх чадвар сайтай хөрөнгө оруулалтууд багтана. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө нь (1) бизнес загварын хувьд гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон гэрээний мөнгөн урсгал нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрөөс бүрдэж байгаа (2) ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр илэрхийлэхээр заагдаагүй тул хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн.

Худалдааны болон бусад авлага. Худалдааны болон бусад авлагыг анх бодит өртгөөр хүлээн зөвшөөрч, үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэнэ.

Худалдааны болон бусад өглөг. Худалдааны өр төлбөр нь холбогдох тал гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэх үед аккруэл хийгдэх бөгөөд анх бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэж цаашид үр ашигт хүүгийн аргаар хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэнэ.

Орлогын албан татвар. Орлогын албан татварын өглөгийг тайлант хугацааны эцэст батлагдсан эсвэл бодитоор батлагдсан хууль тогтоомжийн дагуу санхүүгийн тайланд бүртгэсэн болно. Орлогын албан татварын зардал/хөнгөлөлт, суутгал нь өнөөгийн болон хойшлуулсан татвараас бүрдэх ба эдгээр зардлуудтай холбоотой ажил гүйлгээ нь тухайн болон өөр тайлант хугацаанд бусад дэлгэрэнгүй орлого эсвэл шууд өмчид бүртгэгдсэнээс бусад тохиолдолд тухайн жилийн орлого, зарлагаар хүлээн зөвшөөрөгддөг.

Тайлант хугацааны татвар нь тухайн болон өмнөх тайлант хугацааны татварт тооцогдох ашиг эсвэл алдагдлаас бодогдсон татварын байгууллагад төлөх эсвэл буцаан авах дүн байна. Санхүүгийн тайланг холбогдох татварын тайланг тушаахаас өмнө баталгаажуулж амжаагүй тохиолдолд татвар ногдох ашиг, алдагдлыг урьдчилсан тооцоон дээр үндэслэж тооцдог. Орлогын албан татвараас бусад татваруудыг үйл ажиллагааны зардалд бүртгэдэг.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Хойшлогдсон татварыг тооцоходоо тайлан тэнцлийн өглөгийн аргыг ашиглах ба хөрөнгө, өр төлбөрийн санхүүгийн тайлангийн зорилгоорх бүртгэлийн дүн болон татварын суурийн хоорондын түр зөрүүг тайлант хугацаанд санхүүгийн тайлагналын зорилгоор тооцож бүртгэдэг. Татвар ногдуулах ашиг болон бүртгэлийн ашгийн алинд ч нөлөөлдөггүй, мөн бизнесийн нэгдлээс бусад ажил гүйлгээнд хөрөнгө ба өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөх үед үүссэн түр зөрүүнд хойшлогдсон татвар бүртгэдэггүй. Хойшлогдсон татварын дүнг хасагдах түр зөрүү болон ирээдүйд ашиглах татварын алдагдалд хамаарах, тайлант хугацааны эцэс дэх батлагдсан эсвэл үндсэндээ батлагдсан татварын хувиар хэмжинэ.

Татварын алдагдлыг ирээдүйд шилжүүлэх болон хасагдах түр зөрүүн дээрх хойшлогдсон татварын хөрөнгийг түр зөрүү нь ирээдүйд буцаагдах мөн татварын алдагдлын шилжүүлэлтийг хасахад хүрэхүйц хангалттай ирээдүйн татвар ногдох ашигтай байх магадлалтай үед л бүртгэнэ.

Хойшлогдсон орлогын татварын хөрөнгө өр төлбөрийг хооронд нь хаахдаа хуулиар хооронд нь хааж болох эрх үүссэн, хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөр нь нэг татварын эрх бүхий байгууллагын нэг аж ахуйн нэгжид ногдуулсан татвартай холбоотой эсвэл тэдгээрийг цэвэр дүнгээр барагдуулах төлөвлөгөөтэй бол ялгаатай татвар ногдуулах аж ахуйн нэгжүүдэд ногдуулсан татвар эсэхийг авч үзнэ.

Удирдлага ойрын ирээдүйд буцаагдана гэж үзэж байгаагаас бусад тохиолдолд Компани ийм түр зөрүүг хойшлогдсон татварын өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрдөггүй.

Татварын тодорхой бус байр суурь. Компанийн татварын тодорхой бус байр суурийг удирдлага тайлант үеийн эцэс бүрт дахин үнэлдэг. Компанийн орлогын татварын байр суурийг татварын байгууллага хүлээн зөвшөөрөхгүй байж болохоос үүдэн нэмэлт татвар ногдуулах нь ногдуулахгүй байхаас илүү магадлалтай гэж удирдлага үзсэн тохиолдолд өглөг хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаар бүхэлдээ буюу үндсэндээ батлагдсан байсан хууль тогтоомжийн тайлбар, мөн ижил асуудлыг шүүх байгууллагын шийдвэрлэсэн байдал дээр үндэслэн үнэлгээ хийгддэг. Торгууль, алданги болон орлогын бус татвартай холбоотой өглөгийн хувьд тайлант хугацааны эцэс дэх өр төлбөрийг барагдуулахад шаардагдах зардлыг удирдлага хамгийн боломжит аргаар тодорхойлсноор хүлээн зөвшөөрнө. Орлогын албан татварын тодорхой бус байр суурьтай холбоотой гарсан залруулгыг орлогын албан татварын хэсэгт хийнэ.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар. Борлуулалттай холбоотой Нэмэгдсэн Өртгийн Албан Татвар ("НӨАТ")-ын өглөг нь (а) харилцагчаас авлага цуглуулсан эсвэл (б) харилцагчид бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хүргэн өгсөн хугацааны аль түрүүлж тохиосон өдөр татварын эрх бүхий байгууллагад төлөхөөр бүртгэсэн өглөг юм. НӨАТ-ын авлага нь ерөнхийдөө НӨАТ-ын өглөгийн дүнгээс НӨАТ-ын падааны дагуу суутгагдах дүн юм. Татварын байгууллагууд НӨАТ-ыг цэвэр дүнгээр төлж барагдуулахыг зөвшөөрдөг. Борлуулалт, худалдан авалттай холбоотой НӨАТ-ыг санхүүгийн байдлын тайланд нийт дүнгээр нь хүлээн зөвшөөрч, хөрөнгө, өр төлбөр хэмээн тус тусад нь тодруулна. Авлагын үнэ цэнэ бууралтанд нөөц байгуулсан тохиолдолд харилцагчаас авах НӨАТ оруулсан нийт дүнгээс үнэ цэнэ бууралтын гарзыг тооцож бүртгэнэ.

Бараа материал. Бараа материалыг өртөг болон цэвэр нөхөгдөх дүнгийн аль багаар тусгана. Бараа материалын нэгжийн өртгийг эхэлж авснаа эхэлж зарлагдах аргыг ашиглан тооцдог. Дууссан бараа, хийгдэж байгаа ажлын өртөг нь түүхий эд материал, шууд хөдөлмөр, бусад шууд зардал, мөн холбогдох үйлдвэрлэлийн нэмэгдэл зардал зэргээс бүрддэг хэдий ч зээлийн зардлыг хасна. Цэвэр нөхөгдөх дүнг тооцоходоо бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны явцад борлуулж болох үнээс тухайн барааг бүрэн үйлдвэрлэж дуусгахад шаардагдах өртөг ба борлуулалтын зардлыг хасч тооцно.

Урьдчилж төлсөн төлбөр. Өртгөөс үнэ цэнийн бууралтын санг хассан дүнгээр урьдчилж төлсөн төлбөрийг бүртгэнэ. Хэрэв урьдчилгааг нь төлсөн бүтээгдэхүүн эсвэл үйлчилгээг нэг жилийн дараа хүлээн авахаар бол эсвэл урьдчилгаа нь төлөгдсөн хөрөнгө өөрөө анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөрөө эргэлтийн бус хөрөнгөд ангилагдахаар бол урьдчилгааг эргэлтийн бус хөрөнгө гэж бүртгэнэ. Компани тухайн хөрөнгийг хянан зарцуулахаас гадна тухайн хөрөнгөтэйгээр холбогдсон ирээдүйн эдийн засгийн үр өгөөжийг хүртэх магадлалтай бол олж эзэмших хөрөнгийн урьдчилгааг хөрөнгийн өртөг рүү шилжүүлнэ. Бусад урьдчилгаа төлбөрийг тухайн урьдчилж төлсөн төлбөрт хамаарах бүтээгдэхүүн эсвэл үйлчилгээг хүлээн авсан үедээ ашиг, алдагдал руу хасалт хийн бичнэ. Хэрэв урьдчилгаа хийгдсэн хөрөнгө, бүтээгдэхүүн эсвэл үйлчилгээг хүлээн авахааргүй нь ил болбол тухайн урьдчилгааг бүртгэлийн үнээр нь данснаас хасч түүнтэй холбоотой үнэ цэнийн бууралтыг тухайн тайлант хугацааны ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Хувьцаат капитал. Энгийн хувьцаа болон ногдол ашиг хуваарилах үл буцаах давуу эрхтэй хувьцааг хоёуланг нь эзэмшигчдийн өмч хэмээн ангилна. Шинээр энгийн хувьцаа гаргахтай шууд холбогдон гарсан зардлыг өөрийн хөрөнгийн хэсгийн сөрөг тохируулах данс байдлаар, хувьцааг арилжсанаас орж ирсэн төлбөрөөс татварыг хассан цэвэр дүнгээр харуулна. Гаргасан хувьцааны нэрлэсэн үнээс хүлээн авсан төлбөрийн илүү гарсан дүнг өөрийн хөрөнгийн хэсэгт хувьцааны урамшуулал байдлаар бүртгэдэг. Эдгээр хувьцааг дараа нь зарсан эсвэл дахин зарласан тохиолдолд аливаа шууд нэмэгдэж буй гүйлгээний зардал болон холбогдох орлогын албан татварын нөлөөллийг хасч тооцсон аливаа саналыг компанийн өмчлөгчидтэй холбосон хөрөнгөнд оруулсан болно.

Халаасны хувьцаа. Компани хувьцааг буцаан худалдаж авахад төлсөн төлбөрийг (аливаа шууд нэмэгдэж буй гүйлгээний зардлыг оруулсан байх ба холбогдох орлогын албан татварын нөлөөллийг хасч тооцсон байх) хувьцааны хэрэгслийг дахин гаргах, зарах эсвэл цуцлах хүртэл Компанийн эздийн өмчөөс хасч бүртгэнэ. Эдгээр хувьцааг дараа нь зарсан эсвэл дахин зарласан тохиолдолд (аливаа шууд нэмэгдэж буй гүйлгээний зардал болон холбогдох орлогын албан татварын нөлөөллийг хасч тооцсон байх), үүнийг Компанийн эздийн өмчид оруулж бүртгэнэ.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Ногдол ашиг. Ногдол ашгийг өр төлбөр гэж бүртгэх ба ногдол ашиг зарласан буюу баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасч бүртгэнэ. Тайлант хугацаа дуусгавар болсоны дараа, санхүүгийн тайланг гаргахыг зөвшөөрсөн хугацаанаас өмнө ногдол ашгийг зарласан тохиолдолд "тайлагналын дараах үйл явдал" тодруулгад тусгана.

Өр төлбөрийн нөөц сангууд. Болзошгүй өр төлбөрийн нөөц сан. Энэ нь өр төлбөрийн цаг хугацаа болон дүн нь тодорхойгүй санхүүгийн бус өр төлбөр юм. Компани өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд өнөөгийн хуулийн дагуу, эсвэл хууль эрх зүйн дагуу үүрэг хариуцлага хүлээх болсон, мөн уг үүрэг хариуцлагыг шийдвэрлэх явцад эдийн засгийн өгөөж агуулсан зарлагын урсгал гарах өндөр магадлалтай болон энэхүү үүргийг хүлээх нь найдвартай тооцоологдож, мөнгөн дүнгээр илэрхийлэх боломжтой болсон тохиолдолд нөөцийн санг тооцож бүртгэнэ. Нөөцийг ирээдүйн мөнгөн урсгалыг өнөөгийн үнэ цэнэ рүү мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон тухайн өр төлбөрийн тодорхой эрсдлийг өнөөгийн зах зээлийг тусган үнэлсэн татварын өмнөх дүнг дискаунтлан тодорхойлно. Цаг хугацааны хүчин зүйлээс шалтгаалж өссөн нөөцийн хэмжээг санхүүгийн зардлаар хүлээн зөвшөөрдөг.

Тухайн үүрэг хариуцлагыг төлөхөөс өмнөх үеийн мэдээлэлд тулгуурлан гарч ирсэн төлбөр хураамж, орлогын албан татвараас бусад зардлын дүнг үүрэг хариуцлагын өглөгийн нэг хэсэг болгон хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв төлбөр хураамж нь холбогдох үйл явдлаас өмнө төлөгдсөн бол урьдчилгаагаар бүртгэнэ.

Орлого хүлээн зөвшөөрөлт. Орлого нь Компанийн ердийн үйл ажиллагааны явцад үүссэн орлого байна. Орлогыг ажил гүйлгээний үнийн дүнгээр хүлээн зөвшөөрдөг. Ажил гүйлгээний үнэ гэдэг худалдан авагч талд амласан бараа, үйлчилгээний хяналтыг шилжүүлсний үр дүнд хүлээгдэж буй үнийн дүн юм. Үүнд гуравдагч этгээдийн нэрийн өмнөөс цуглуулсан дүнг оруулан тооцохгүй.

Орлогыг хөнгөлөлт, буцаалт болон нэмэгдсэн өртгийн татварыг хассан цэвэр дүнгээр хүлээн зөвшөөрдөг.

Үйл ажиллагааны түрээс. Компани нь өмчлөхтэй холбоотой бүх эрсдэл, өгөөжийг түрээслүүлэгчид шилжүүлээгүй (үйл ажиллагааны түрээс гэх) бол үйл ажиллагааны түрээсийн орлогыг борлуулалтын орлого гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Түрээс ба Үйлчилгээний орлого. Компани нь тогтмол үнийн гэрээний дагуу үйлчилгээ үзүүлдэг. Хэрэв Компани нь үйлчилгээний хяналтыг цаг хугацааны туршид шилжүүлж, улмаар хугацааны туршид гүйцэтгэлийн үүргээ биелүүлдэг бол үйлчилгээ үзүүлэхээс олсон орлогыг үйлчилгээ үзүүлсэн тайлант хугацаанд хүлээн зөвшөөрнө. Тогтмол үнийн гэрээний хувьд орлого нь үйлчлүүлэгч нэгэн зэрэг үр өгөөжийг хүлээн авч ашиглаж байгаа тул тайлант хугацааны эцсийн байдлаар үзүүлсэн бодит үйлчилгээнд үндэслэн орлогыг хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв гүйцэтгэлийн үүрэг хугацааны туршид хангагдаагүй бол орлогыг нь гүйцэтгэлийн үүргээ биелүүлсэн цагт хүлээн зөвшөөрнө.

Хэрвээ гэрээнүүд нь гүйцэтгэлийн олон төрлийн үүрэг хариуцлагыг агуулж байвал дан ганц борлуулалтын үнэнд суурилан гүйцэтгэлийн үүрэг тус бүрт гүйлгээний үнийг хуваарилдаг. Эдгээр нь шууд ажиглагдахгүй тохиолдолд тэдгээрийг хүлээгдэж буй өртөг дээр ахиуц ашгийг нэмсэн дүнгээр тооцоолно.

Хэрэв нөхцөл байдал өөрчлөгдвөл гүйцэтгэлд хангагдах явц, өртөг зардал, болон орлогын тооцооллуудыг дахин хянадаг. Тооцоолсон орлого, зардлын үр дүнд бий болсон аливаа өсөлт, бууралт нь тухайн удирдлагын өөрчлөлтийг олж мэдсэн тайлант хугацааны орлого үр дүнгийн тайланд тусгана.

Хүүгийн орлого. Хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан бүх хэрэгслүүдийн хувьд хуримтлуулан аккруэл сууриар бүртгэдэг. Энэ арга нь хүүгийн орлогын хэсэг болох үр ашгийн хүүний түвшин, бусад бүх шимтгэл, хөнгөлөлтийн салшгүй хэсэг болох гэрээний талуудын хооронд хүлээн авсан бүх төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө.

Судалгаа болон хөгжүүлэлтийн зардал. Судалгааны зардлыг гарсан тохиолдолд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Хөгжүүлэлтэд гарсан зардал (шинэ, сайжруулсан бүтээгдэхүүнийг зохиох, туршихтай холбоотой) нь арилжааны болон технологийн боломжийг харгалзан үзэж төсөл амжилттай болох магадлалтай бөгөөд зардлыг найдвартай хэмжих боломжтой үед биет бус хөрөнгө гэж тооцогддог. Бусад хөгжүүлэлтийн зардлыг гарсан даруйд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Өмнө нь зардал гэж хүлээн зөвшөөрсөн хөгжүүлэлтийн зардлыг дараагийн тайлант хугацаанд хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрөхгүй.

Ажиллагсдын зардал ба тэтгэмж.

(i) Богино хугацаат зардал ба тэтгэмж

Цалин хөлс болон цалинтай холбоотой бусад зардлуудыг ажиллагсад холбогдох үйлчилгээ үзүүлсэн жилд зардлаар хүлээн зөвшөөрдөг. Ээлжийн амралт гэх мэт цалинтай богино хугацааны хуримтлагдан тооцогдох чөлөө авалтыг ажиллагсад ирээдүйд цалинтай чөлөө авах эрх олж авах үйлчилгээг үзүүлсэн үед, цалинтай богино хугацаат хуримтлагдахгүй чөлөө авалтыг жишээ нь өвчний улмаас чөлөө авах үед тус тус хүлээн зөвшөөрдөг.

(ii) Заавал төлөх шимтгэл

Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй компаниуд хуулийн дагуу улсын тэтгэврийн, нийгмийн даатгалын болон эрүүл мэндийн даатгалын сангуудад шимтгэл төлдөг. Эдгээр шимтгэлүүдийг үүссэн үед нь орлого, үр дүнгийн тайланд зардлаар бүртгэдэг. Компани хуулинд зааснаас өөр тэтгэвэр болон бусад тэтгэмжийн хөтөлбөрт төлбөр төлөх ямар нэгэн эрх зүйн болон үүсмэл үүрэг хүлээгээгүй болно.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд (Үргэлжлэл)

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг. Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг компанийн хувьцаа эзэмшигчдэд ногдох ашиг буюу алдагдлыг тайлант хугацааны турш оролцоотой байсан хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд хувааж олно.

Сегментийн тайлагнал. Компанийн үйл ажиллагааны гол шийдвэр гаргагчид бэлтгэж өгдөг тайлан мэдээллийн дагуу үйл ажиллагааны сегментүүдийг тайлагнадаг. Үйл ажиллагааны гол шийдвэр гаргагч нь үйл ажиллагааны сегментүүдийн ажлын үр дүнг үнэлж, эх үүсвэрийг хуваарилах үүрэгтэй. Үйл ажиллагааны шийдвэрийг гаргах зорилгоор мэдээллийг дотооддоо боловсруулж буй байдлаас хамааруулан компанийг үйл ажиллагааны нэг сегмент болгон удирддаг. Түрээсийн үйл ажиллагааг нэг сегмент гэж үзнэ.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоолууд болон хэмжилтийн суурь

Компани нь санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүд болон дараагийн тайлант жилийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэнд нөлөөлөх таамаглал болон тооцооллыг хийдэг. Тооцоолол болон үнэлэлтүүд нь тасралтгүй үнэлэгдэж байдаг бөгөөд удирдлагын туршлага болон нөхцөл байдалд зохистой гэж үзсэн ирээдүйн үйл явцын талаарх хүлээлт, таамаглал зэрэг бусад хүчин зүйлүүдэд суурилдаг. Удирдлага нь тооцооллоос гадна мөн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо хэрэгжүүлэх явцад үнэлгээ өгдөг. Үнэлэлтүүд нь санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүдэд хамгийн мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлдэг бол тооцооллууд нь дараагийн санхүүгийн жилийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэнд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэх залруулгуудыг хийх нөхцөл болдог. Үүнд:

Барилгын үнэлгээ. Тайлангийн хугацааны эцэст Компанийн барилгууд хараат бус үнэлгээчдийн бэлтгэн өгсөн үнэлгээний тайланд үндэслэн бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн. Удирдлага 2017 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаар тайлангийн хугацааны эцэст түрээсэлсэн барилгуудад орлогын хандлагын аргыг, өөрийн хэрэгцээндээ ашиглаж байгаа барилгуудад өртгийн хандлагын аргыг хэрэглэн дахин үнэлгээний загварчлалын дагуу барилгуудын дансны үлдэгдлийг өөрчилсөн.

Бодит үнэ цэнийг тооцоолох орсон үндсэн таамаглалуудад зах зээлийн боломжит түрээс, орлогын хандлагад ашиглагдсан хөнгөлөлтийн хувь хэмжээ зэрэг үзүүлэлтүүд орно. Эдгээр үзүүлэлтүүд нь зах зээлийн бодит мэдээллүүд болон Компанийн бодитоор хийсэн гүйлгээний дүнгүүдтэй тогтмол харьцуулагдаж шалгагддаг. 2019 оны турш Удирдлага Компанийн бизнесийн орчин болон Компанийн үйл ажиллагаа явуулдаг салбарт томоохон хэмжээний өөрчлөлт ороогүй гэж дүгнэсэн. Өмнөх үнэлгээнд ашиглагдсан таамаглалуудад нөлөө бүхий томоохон өөрчлөлт ороогүй гэж үзсэн тул 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар барилга байгууламжийн дансны үнэ нь тэдгээрийн бодит үнэ цэнийг төлөөлж байна гэж удирдлага дүгнэв.

Барилгуудын үнэлгээг тодорхойлоход орсон бусад үзүүлэлтүүдийг тогтмол хадгалан тодорхой нэг таамаглалууд боломжит хэмжээний өөрчлөлт хийхэд гарах нөлөөлүүдийг дараах байдлаар харуулав.

- Дискаунтын хувь хэмжээг үнэлгээнд 13.5 хувь гэж тооцогдсон. Хэрэв Дискаунтын хувь хэмжээг 1%-аар нэмэгдүүлэхэд/ хасагдуулахад барилгуудын дансны үнэ 335,137 мянган төгрөгөөр буурна/ 264,447 мянган төгрөгөөр өснө (2018: 195,936 төгрөгөөр буурна / 204,879 мянган төгрөгөөр өснө).
- Үл хөдлөх хөрөнгийн түрээсийн орлогыг гурван жил тутамд 2% -аар нэмэгдүүлж, квадрат метр тутамд дунджаар 36,308 төгрөг байхаар үнэлгээнд тооцов. Энэхүү түрээсийн орлого 2 хувиар өссөн/ буурсан тохиолдолд барилгуудын дансны үнэ 303,719 мянган төгрөгөөр их / 383,596 мянган төгрөгөөр бага байна (2018: 565,700 мянган төгрөгөөр их/ 565,700 мянган төгрөгөөр бага).
- Нэг квадрат метр тутамд ногдох өртөгийг 432 мянган төгрөг гэж үнэлгээнд тооцов. Хэрэв энэ нэгжийн өртөг 4%-аар өссөн/ буурсан бол барилгуудын дансны үнэ 117,280 мянган төгрөгөөр өснө / 29,282 мянган төгрөгөөр буурна (2018: 142,000 мянган төгрөгөөр өсөх/ 142,000 мянган төгрөгөөр буурах).

Үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт. Компани тайлант жилийн эцэс бүрт үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хүчин зүйлс байгаа эсэхийг үнэлдэг. Эдгээр шинж тэмдэг ажиглагдсан тохиолдолд үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ хийж, хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс борлуулалттай холбоотой зардлыг хассан дүн (БҮЦБХЗХД) ба ашиглалтын үнэ цэнэ (одоо байгаа мөнгө бий болгогч нэгж (МББН)-ээс хүлээгдэж буй ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнэ) -ий аль ихээр нь тухайн хөрөнгийн нөхөгдөх үнэ цэнийг тогтоодог. Удирдлага нь үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хүчин зүйлсүүдийг үнэлэхдээ гадаад болон дотоод үзүүлэлтүүд болох салбарын өөрчлөлт, Компаний хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал болон хөрөнгийн элэгдэл хуучрал гэх мэт зүйлсийг авч үздэг.

Удирдлагын үзэж байгаагаар 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хүчин зүйлс илрээгүй гэж үзэж байна.

Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа. Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааг тодорхойлохдоо ижил төстэй хөрөнгүүд дээр тооцоолж үзсэн туршлага дээр тулгуурлаж авч үздэг. Үндсэн хөрөнгийн ирээдүйн эдийн засгийн үр өгөөж нь үндсэндээ тэдгээрийг ашигласнаар орж ирнэ. Гэвч техникийн болон ашиглалтын хоцрогдол, бодит элэгдэл хуучрал зэрэг үзүүлэлтүүдээс хамааран хөрөнгөнөөс ашиглагдах эдийн засгийн өгөөж буурахад хүргэдэг. Компанийн удирдлага нь хөрөнгийн үлдсэн ашиглалтын хугацааг тодорхойлохдоо тухайн хөрөнгийн одоогийн техникийн нөхцөл байдал болон Компанид ирээдүйд өгөх үр өгөөжийг авч үнэлдэг. Үндсэн үзүүлэлтүүдэд: (а) Хөрөнгийн хүлээгдэж буй ашиглалт; (б) Компаний төлөвлөгөөт засвар үйлчилгээ болон үйл ажиллагааны хүчин зүйлсийг авч үзсэний дараахь хүлээгдэж буй биет хорогдол; в) Зах зээлийн нөхцөл байдалд өөрчлөлт орсоноос үүдэлтэй техникийн болон ашиглалтын хоцрогдол гэсэн үндсэн хүчин зүйлсийг авч үздэг.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллууд болон хэмжилтийн суурь (Үргэлжлэл)

Хэрэв удирдлагын үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны тооцооллолт 10%-аар өөрчлөгдөх тохиолдолд 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх элэгдлийн зардалд гарах өөрчлөлтөд нь 99,581 мянган төгрөгөөр ихсэх эсвэл 25,656 мянган төгрөгөөр буурна. (2018: 61,138 мянган төгрөгөөр ихсэх эсвэл 74,724 мянган төгрөгөөр багасах).

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын хэмжилт. Компани нь олон янзын боломжит үр дүнг үнэлсний үр дүнд тодорхойлсон зохистой, магадлалаар жинэлсэн дүнгээр хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг үлдэгдэл бүр дээр тус тусад нь үнэлдэг. Үнэлгээ нь голчлон удирдлагын шинжээчийн дүгнэлт дээр суурилдаг. Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын хэмжилтийн аргачлалын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 27-д тусгав.

2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Компани гуравдагч талаас авах 247,518 мянган төгрөгийн авлагатай бөгөөд энэ нь 360 хоногоос дээш насжилттай ба шүүхээр шийдвэрлүүлэх шатанд байгаа юм. Анхан шатны болон хоёр дахь шатны шүүхийн шийдвэр Компанийн талд шийдэгдсэн. Энэхүү Санхүүгийн Тайланг гаргах өдрөөр эцсийн шатны шүүхийн шийдвэр гараагүй болно. Удирдлага шүүхэд байр сууриа амжилттай хамгаалж энэхүү авлагыг бүрэн буцааж авах боломжтой гэж үзэж байгаа учраас 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх санхүүгийн тайлан дахь авлагын үлдэгдэлд үнэ цэнийн бууралтын гарзыг тусгаагүй болно.

Дотоодын банкинд байршуулсан хадгаламж. Компани нь Монголын дотоодын Банкинд 1,000,020 мянган төгрөгийг 6 сарын хугацаатайгаар гэрээ байгуулж байршуулсан. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар тухайн хадгаламжийн дансны үлдэгдэл нь 1,171,250 мянган төгрөг байсан. Банк нь 2020 оны 1-р сарын 22-нд хадгаламжийн хугацаа дуусгавар болоход банкнаас хадгаламжин дахь мөнгийг шилжүүлэхийг хүссэн. Гэвч банк нь шилжүүлгийг гүйцэлдүүлээгүй бөгөөд санхүүгийн тайланг нийтлэх өдөр хүртэл компанийн мөнгийг шилжүүлээгүй болно.

Банкнаас тухайн мөнгийг ойрын хугацаанд нэн тэргүүнд шилжүүлнэ гэж мэдэгдсэн учир хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг 2019 оны 12 сарын 31-нээр хүлээн зөвшөөрөх шаардлагагүй гэж үзсэн.

5. Шинэ буюу шинэчилсэн стандартууд болон тайлбарууд

НББОУС 17-д заагдсан байсан түрээслүүлэгчтэй холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн шаардлагуудын ихэнх хэсгүүд СТОУС 16-д ижил мөрдөгдөж буй тул Компанийн түрээслүүлэгчийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор санхүүгийн тайланд мэдэгдэхүйц нөлөө ороогүй. Гэсэн хэдий ч зарим нэмэлт тодруулгуудыг нэмж оруулсан. Тодруулга 31-г харна уу.

Компани 2019 оны 1 сарын 1-нээс доорхи нэмэлт өөрчлөлт бүхий стандартуудыг хэрэгжүүлсэн. Компаний нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого болон санхүүгийн тайланд онц ач холбогдол бүхий нөлөө үзүүлээгүй болно:

- СТОУСХТ 23 Орлогын албан татвартай холбоотой тодорхойгүй бус байдал (2017 оны 6 сарын 7-нд гаргасан ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- Сөрөг Утгатай Нөхөн Төлбөр бүхий Урьдчилгаа Төлбөр - СТОУС 9-д орсон нэмэлт өөрчлөлт (2017 оны 10 сарын 12-нд гаргасан ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- Нөлөө бүхий хөрөнгө оруулалттай компани ба Хамтарсан Компаниуд дахь урт хугацааны ашиг сонирхол - НББОУС 28 –д хамааралтай нэмэлт өөрчлөлтүүд (2017 оны 10 сарын 12-нд гаргасан ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- СТОУС-н 2015-2017 онуудын жил тутмын нэмэлт өөрчлөлтүүд – СТОУС 3, СТОУС 11, НББОУС 12 ба НББОУС 23 –д хамааралтай нэмэлт өөрчлөлтүүд (2017 оны 12 сарын 12-нд гаргасан ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- СТОУС 19 "Сангийн өөрчлөлт, цомхотгол эсвэл Төлбөр тооцоо"-ийн нэмэлт өөрчлөлт (2018 оны 2 сарын 7-нд гаргасан ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)

6. Нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ мэдэгдлүүд

Компанийн санхүүгийн тайланг батлан гаргах үед батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд болон тайлбаруудыг доор тодруулсан болно.

- Хөрөнгө оруулагч болон түүний охин компани, хамтарсан үйлдвэрийн хоорондох хөрөнгийн борлуулалт, хандив - СТОУС 10 and НББОУС 28-д орох нэмэлт өөрчлөлт (2014 оны 9-р сарын 11-ний өдөр гаргасан бөгөөд НББОУС3-өөс тогтоосон өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- СТОУС 17 Даатгалын гэрээнүүд. (2017 оны 5-р сарын 18-ны өдөр гаргасан бөгөөд 2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- Санхүүгийн Тайлагналын Үндсэн Зарчмуудад хийгдэх нэмэлт өөрчлөлт (2018 оны 3-р сарын 29-ний өдөр гаргасан бөгөөд 2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- СТОУС 3 дах нэмэлт өөрчлөлт Бизнесийн тодорхойлолт (2018 оны 10-р сарын 22-ны өдөр гаргасан бөгөөд 2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд гарсан худалдан авалтуудад үйлчилнэ)

- НББОУС 1 ба НББОУС 8 дах нэмэлт өөрчлөлт Материаллаг байдлын тодорхойлолт (2018 оны 10-р сарын 31-ний өдөр гаргасан бөгөөд 2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)
- НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 9 дах нэмэлт өөрчлөлт Хүүгийн түвшингийн бэнчмаркингийн реформ (2019 оны 9-р сарын 26-ны өдөр гаргасан бөгөөд 2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи жилүүдэд үйлчилнэ)

Компани одоогоор эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд нь санхүүгийн тайланд хэрхэн нөлөөлөхийг үнэлж байна. Өөрөөр дурдаагүй бол эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Компанийн санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөөлөл үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

7. Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ болон дансны үлдэгдэл

Хэрвээ компани нь нэг хяналтын дор эсвэл аль нэг тал нь нөгөө талынхаа хяналтан дор байвал эсвэл санхүүгийн болон үйл ажиллагааны шийдвэр гаргалтанд нөгөө талдаа мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлж байвал тухайн талуудыг харилцан холбоотой талууд гэнэ. Харилцан холбоотой талуудын холбоог тодорхойлох явцад тэдгээрийн хуулийн хэлбэрээс илүү харилцаа холбооны мөн чанарыг чухалчилж үзэх хэрэгтэй.

2019 оны 12 сарын 31-ээр дуусгавар болгосон тайлант жилд холбоотой талуудтай хамааралтай дансны дүн дараах байдалтай байна:

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	Голлох удирдлагуудад
Олгосон зээл	9	44,961

2019 оны 12-р сарын 31-ээр дуусгавар болсон тайлант жилд холбоотой талуудтай хийсэн орлого, зардал нь дараах байдалтай байна:

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	Голлох удирдлагуудад
Зээлийн анхлан хүлээн зөвшөөрөлтийн алдагдал	9	30,039

2018 оны 12-р сарын 31-ээр дуусгавар болсон тайлант жилд холбоотой талуудтай хийсэн орлого, зардал нь дараах байдалтай байна:

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	Хувьцаа эзэмшигчид
Үйл ажиллагааны бус зардал	21	30,011

Голлох удирдлагуудад олгосон нөхөн төлбөрүүд. Компанийн голлох удирдлагад захирлууд (гүйцэтгэх болон гүйцэтгэх бус), гүйцэтгэх удирдлагын гишүүд болон Компанийн нарийн бичгийн дарга нар багтдаг.

Голлох удирдлагуудад олгосон цалин хөлс дараах байдалтай байна:

Мянган төгрөгөөр	2019	2018
<i>Богино хугацаат зардал ба тэтгэмж:</i>		
- Цалин хөлс	414,578	426,467
- Богино хугацаат урамшуулал	279,273	276,821
- Бусад тэтгэмж	117,772	3,327
Голлох удирдлагуудад олгосон нийт цалин хөлс	811,623	706,615

Богино хугацаат урамшуулал нь нэг жилийн дотор төлөгдөх урамшууллын дүнгүүдийг багтаасан болно.

Тахько ХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулууд - 2019 оны 12 дугаар сарын 31

8. Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн хөдөлгөөн:

	Барилга	Машин,тоног техөөрөмж	Тээврийн хэрэгсэл	Тавилга, эд хогшил	Компьютер дагалдах хэрэгсэл	Бусад	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>							
2018 оны 1 сарын 1-нээрх өртөг	12,085,459	192,936	440,726	158,545	74,653	12,647	12,964,966
Хуриртлагдсан элэгдэл	(1,460,451)	(46,267)	(103,869)	(83,960)	(61,190)	(7,243)	(1,762,980)
2018 оны 1 сарын 1-нээрх дансны үлдэгдэл	10,625,008	146,669	336,857	74,585	13,463	5,404	11,201,986
Нэмэгдсэн	284,164	880	-	950	11,134	59,707	356,835
Борлуулсан	-	-	(11,200)	-	-	-	(11,200)
Борлуулсан - хуриртлагдсан элэгдэл	-	-	907	-	-	-	907
Данснаас хассан	(8,972)	(440)	-	(1,930)	(7,489)	-	(18,831)
Данснаас хассан - хуриртлагдсан элэгдэл	3,425	395	-	1,930	7,489	-	13,239
Элэгдлийн зардал	(484,192)	(18,697)	(37,017)	(12,850)	(10,543)	(2,236)	(565,535)
2018 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үлдэгдэл	10,419,433	128,807	289,547	62,685	14,054	62,875	10,977,401
2018 оны 12 сарын 31-нээрх өртөг	12,360,651	193,376	429,526	157,565	78,298	72,354	13,291,770
Хуриртлагдсан элэгдэл	(1,941,218)	(64,569)	(139,979)	(94,880)	(64,244)	(9,479)	(2,314,369)
2019 оны 1 сарын 1-нээрх дансны үлдэгдэл	10,419,433	128,807	289,547	62,685	14,054	62,875	10,977,401
Нэмэгдсэн	512,928	110,656	30,000	12,842	5,780	-	672,206
Данснаас хассан	-	(5,697)	-	(29,054)	(24,872)	-	(59,623)
Данснаас хассан - хуриртлагдсан элэгдэл	-	5,697	-	28,944	24,872	-	59,513
Элэгдлийн зардал	(500,483)	(20,805)	(38,191)	(13,226)	(8,360)	(7,110)	(588,175)
2019 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үлдэгдэл	10,431,878	218,658	281,356	62,191	11,474	55,765	11,061,322
2019 оны 12 сарын 31-нээрх өртөг	12,873,579	298,335	459,526	141,353	59,206	72,354	13,904,353
Хуриртлагдсан элэгдэл	(2,441,701)	(79,677)	(178,170)	(79,162)	(47,732)	(16,589)	(2,843,031)
2019 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үлдэгдэл	10,431,878	218,658	281,356	62,191	11,474	55,765	11,061,322

8. Үндсэн хөрөнгө (Үргэлжлэл)

Дээрхи барилгын дансны үлдэгдэл дүнд 10,357,832 мянган төгрөгийн (2018: 10,357,832 мянган төгрөг) барилгуудын дахин үнэлгээтэй холбоотой хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл орсон болно.

Барилга нь 2017 оны 11 дүгээр сарын 30-ны байдлаар хөндлөнгийн үнэлгээчдээр дахин үнэлэгдсэн. Дахин үнэлгээг ижил төстэй байршил болон ангиллын хөрөнгийг үнэлэх туршлагатай, мэргэжлийн ур чадвар бүхий хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээчидтэй бие даасан байгууллага хийсэн болно. 2019 онд удирдлага дотооддоо шинжилгээ хийсэн бөгөөд компанийн бизнес болон нийт үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт нөлөөлөхүйц өөрчлөлт илрээгүй хэмээн дүгнэсэн. Удирдлагын шинжилгээгээр хамгийн сүүлийн үнэлгээнд ашигласан таамаглагд томоохон хэмжээний өөрчлөлт ороогүй тул 2019 оны 12-р сарын 31-нээрх барилгуудын дансны үнэ нь түүний бодит үнэ цэнийг илэхийлж байна гэж үзсэн. Бодит үнэ цэнийн талаархи дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 4-өөс үзнэ үү.

Компани барилга байгууламжийнхаа зарим хэсгийг богино болон урт хугацааны үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний дагуу хэрэглэгчиддээ түрээслүүлдэг.

Компанийн үндсэн хөрөнгийн үйл ажиллагааны түрээсийн ирээдүйн төлбөрийн авлагын хамгийн доод хэмжээ дараахь байдлаар авна.

Мянган төгрөгөөр	2019
1 жил	2,018,214
2 жил	488,133
3 жил	284,744
4 жил	-
5 жил	-
5-с дээш жил	-
2019 оны 12-р сарын 31-нээрх нийт зогсоогүй үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөрийн авлага	2,791,091

2018 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар үндсэн хөрөнгийн цуцлагдах боломжгүй үйл ажиллагааны түрээсийн ирээдүйн төлбөрийн хамгийн доод хэмжээ дараахь байдлаар байна.

Мянган төгрөгөөр	2018
1-с доош жил	2,018,214
1-с 5 жил	2,791,091
5-с дээш жил	-
2018 оны 12-р сарын 31-нээрх үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөрийн авлага	4,809,305

Үндсэн хөрөнгийн түрээсийн орлого 2,681,338 мянган төгрөг байна. (2018: 2,619,525 мянган төгрөг)

Тухайн жилд үнэ цэнийн бууралтын гарз хүлээн зөвшөөрөөгүй болно.

9. Олгосон зээл

Мянган төгрөгөөр	2019	2018
Ажилчдад олгосон зээл	44,961	-
Хасах: Ашиг алдагдалд тусгагдсан хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал	-	-
Нийт хорогдуулсан өртгөөр тооцсон зээлийн дүн	44,961	-

Зах зээлээс доогуур хүүтэй олгосон зээлтэй холбоотойгоор 2019 онд анхлан хүлээн зөвшөөрөлтийн 30,040 мянган төгрөгийн (2018: Тэг) алдагдал хүлээсэн. Тайлант жилд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал хүлээн зөвшөөрөөгүй болно.

10. Бараа материал

Тайлант хугацаанд зардал гэж хүлээн зөвшөөрсөн бараа материалын өртөг нь 119 мянган төгрөг байв.

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Хангамжийн материал	27,010	34,407
Түүхий эд материал	8,784	-
Нийт бараа материал	35,794	34,407

11. Худалдааны болон бусад авлага

Үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн бүх худалдааны болон бусад авлагыг Монгол төгрөгөөр илэрхийлсэн.

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Гуравдагч талаас авах бусад авлага	247,518	247,518
Гуравдагч талаас авах худалдааны авлага	77,552	69,523
Холбоотой талаас авах бусад авлага	21,989	21,989
Хасах нь найдваргүй авлагын хасагдуулга	(33,036)	(33,036)
Худалдааны болон бусад авлага дахь нийт санхүүгийн хөрөнгө	314,029	305,994
Ажилчдаас авах авлага	-	790
Банкны хүүгийн авлага	402	-
Бусад татварын авлага	554	2,346
Нийт худалдааны болон бусад авлага	314,979	309,130

Компани нь худалдааны авлагын хувьд амьдралын туршид хүлээгдэж буй алдагдлын тэтгэмжийг ашигладаг бөгөөд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хэмжихэд СТОУС 9 хялбаршуулсан хандлагыг мөрдөнө.

Тахько ХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулууд - 2019 оны 12 дугаар сарын 31

11. Худалдааны болон бусад авлага (Үргэлжлэл)

Худалдааны болон бусад авлагын зээлжих чанарын шинжилгээ:

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31			2018 оны 12 сарын 31		
	Гуравдагч талаас авах бусад авлага	Гуравдагч талаас авах худалдааны авлага	Холбоотой талаас авах бусад авлага	Гуравдагч талаас авах бусад авлага	Гуравдагч талаас авах худалдааны авлага	Холбоотой талаас авах бусад авлага
Нийт хугацаа хэтрээгүй ба үнэ цэнэ буураагүй авлагын дүн	-	46,259	-	-	44,452	-
<i>Хугацаа хэтрэсэн боловч үнэ цэнэ буураагүй</i>						
- 30 өдрөөс доош	-	479	-	-	-	-
- 30 - 90 өдөр	-	957	-	-	957	-
- 91 - 180 өдөр	-	1,436	-	-	1,436	-
- 181 - 360 өдөр	-	2,871	-	-	2,393	-
- 360 өдрөөс дээш хэтрэлттэй	247,518	14,503	-	247,518	9,239	-
Нийт хугацаа хэтрэсэн боловч үнэ цэнэ буураагүй авлагын дүн	247,518	20,245	-	247,518	14,025	-
<i>Үнэ цэнэ буурсан</i>						
- 360 өдрөөс дээш хэтрэлттэй	-	11,047	21,989	-	11,047	21,989
Нийт үнэ цэнэ буурсан	-	11,047	21,989	-	11,047	21,989
Хасах нь үнэ цэнийн бууралтын нөөц	-	(11,047)	(21,989)	-	(11,047)	(21,989)
Нийт	247,518	66,504	-	247,518	58,476	-

12. Бусад санхүүгийн хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Хугацаатай хадгаламж	3,301,250	3,217,146
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	3,301,250	3,217,146

Хугацаатай хадгаламж нь 3 сараас дээш хугацаатай бөгөөд хүүгийн түвшин 12.8%-14.5%.

13. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Банкин дахь харилцах данс	721,766	610,618
Богино хугацаатай хадгаламж	-	-
Бэлэн мөнгө	297	528
Нийт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	722,063	611,146

2019 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2018 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн балансын үлдэгдлүүдийн зээлийн эрсдэлийн чанарыг Стандарт ба Пүүрсийн зэрэглэлээр Компанийн мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгөө байршуулж буй банкуудыг харуулбал:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
- Б- ээс Б зэрэглэлтэй	717,622	610,618
- Зэрэглэлгүй	4,144	3,908
- Бэлэн мөнгө	297	528
Нийт	721,815	611,117
Төгрөгөөр илэрхийлэгдсэн	606,712	497,286
Ам.Доллараар илэрхийлэгдсэн	115,351	113,860
Нийт	722,063	611,146

14. Хувьцаат капитал

Энгийн хувьцааны нийт хувьцааны тоо 1,188 мянган ширхэг, үнэт цаасны нийт хувьцааны нийт үнэ нь 2 мянган ширхэг (2018: 1,190 мянган ширхэг, 0 мянган ширхэг) нэг ширхэг хувьцааны нэрлэсэн үнэ 168 төгрөг байна (2018: нэг ширхэг нь 168 төгрөг). Байна. Нийт гаргасан энгийн хувьцааг бүрэн төлсөн болно.

Тайлант хугацаанд зарласан болон төлсөн ногдол ашиг:

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
1 сарын 1-нээрх ногдол ашгийн өглөг		
Зарласан	128,292	128,518
Төлсөн	(123,471)	(128,518)
12 сарын 31-нээрх ногдол ашгийн өглөг	4,821	-
Нэгж хугацаанд ногдох ногдол ашиг	0.11	0.11

Бүх ногдол ашиг нь Монгол төгрөгөөр төлөгддөг. Компани нь Монгол Улсын хууль тогтоомж, СТОУС-ын дагуу бэлтгэгдсэн санхүүгийн тайланд үндэслэн ногдол ашгийг тараадаг.

15. Эздийн өмчид хүлээн зөвшөөрсөн бусад дэлгэрэнгүй орлого

2018 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний олз/гарз бүртгээгүй болно.

16. Орлогын болон бусад татварын өглөг

Мянган төгрөгөөр	31 December 2019	31 December 2018
<i>Жилийн дотор төлөгдөх татварын өр төлбөр:</i>		
Орлогын татвар	8,196	19,610
НӨАТ	-	5,995
Хувь хүний орлогын албан татвар	2,356	-
Нийт орлогын албан болон бусад татварын өр төлбөр	10,552	25,605

17. Худалдааны болон бусад өглөг

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Гуравдагч талуудад өгөх бусад өглөг	63,156	36,655
Гуравдагч талуудад өгөх худалдааны өглөг	46,821	51,215
Нийт худалдааны болон бусад өглөг	109,977	87,870

18. Сегментийн Мэдээлэл

Компаний ерөнхий захирал нь үйл ажиллагааны шийдвэр гаргагч юм. Компанийн үндсэн үйл ажиллагаа нь үл хөдлөх хөрөнгийн түрээс болон үүнтэй холбоотой бусад үзүүлэх үйлчилгээ юм. Үйл ажиллагааны биелэлт болон компанийн нөөцийн хуваарилалтыг хянах зорилгоор компанийн дотоодын тайлан нь бэлтгэхдээ нэгдсэн нэг сегмент гэж үзэж ерөнхий захирал хянадаг болно. Компанийн дотоод тайлан болон энэхүү санхүүгийн тайлангууд нь ижил сууриар бэлтгэгддэг.

18. Сегментийн Мэдээлэл (Үргэлжлэл)

Борлуулалтын орлогын шинжилгээ:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Түрээсийн орлого	2,681,338	2,619,525
Үйлчилгээний орлого	384,954	381,588
Бусад орлого	25,616	37,040
Нийт орлого	3,091,908	3,038,153

19. Борлуулалтын өртөг

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Элэгдэл болон хорогдол	394,769	384,607
Ашиглалтын зардал	382,336	381,162
Цалингийн зардал	182,154	199,236
Засвар үйлчилгээний зардал	52,803	98,987
Татвар хураамжийн зардал	19,841	6,705
Даатгалын зардал	6,520	6,209
Бусад зардал	9,355	16,611
Нийт борлуулалтын өртөг	1,047,778	1,093,517

20. Ерөнхий ба удирдлагын зардал

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Цалингийн зардал	884,601	889,888
Элэгдэл болон хорогдол	194,455	182,022
Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	118,384	180,849
Хүлээн авалтын зардал	16,553	35,990
Шуудан холбооны зардал	27,924	35,294
Засвар үйлчилгээний зардал	18,369	16,513
Ашиглалтын зардал	17,216	15,832
Сургалтын зардал	9,014	10,535
Тээврийн зардал	17,817	9,922
Хангамжийн зардал	6,192	8,131
Албан томилолтын зардал	28,508	6,444
Даатгалын зардал	4,556	2,481
Бусад зардал	36,298	26,281
Нийт ерөнхий ба удирдлагын зардал	1,389,887	1,420,182

21. Цэвэр үйл ажиллагааны бус зардал

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Хөрөнгө оруулалт борлуулсны олз	-	54,189
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн бодит олз	4,164	9,257
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	-	-
Нийт бусад орлого	4,164	63,446
Хандив болон тусламж	(131,767)	(41,928)
Бусад	(30,129)	(30,031)
Үндсэн хөрөнгийн данснаас хассаны гарз	(110)	(13,157)
Хог хаягдал боловсруулах төслийн тоног төхөөрөмжийн судалгааны зардал	(346,886)	-
Нийт бусад зардал	(508,892)	(85,116)
Цэвэр үйл ажиллагааны бус зардал	(508,892)	(21,670)

22. Санхүүгийн орлого

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Хугацаатай хадгаламжийн дансны хүүгийн орлого	433,869	380,667
Харилцах дансны хүүгийн орлого	19,561	10,541
Нийт санхүүгийн орлого	453,430	391,208

23. Орлогын албан татвар

(а) Ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдсөн орлогын албан татвар:

Ашиг, алдагдлаар бүртгэсэн орлогын татварын зардал нь дараах зүйлсээс бүрдэнэ:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Тайлант жилийн орлогын албан татварын зардал	127,297	108,479
Хойшлогдсон татварын өгөөж	(13,368)	(13,576)
Тайлант жилийн орлогын албан татварын зардал	113,929	94,903

(б) Бодит болон хүлээгдэж буй татварын зардлын зөрүүгийн тохируулга

Компанийн 2019 ба 2018 оны орлогод ногдуулах орлогын албан татварын хэмжээ нь 10% байна. Хүлээгдэж буй болон бодит татварын төлбөрийн хоорондох тохируулгыг доор үзүүлэв.

24. Орлогын албан татварын зардал (Үргэлжлэл)

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Татварын өмнөх ашиг алдагдал	602,945	893,992
Тайлант жилийн татварын зардал (10%)	60,295	89,399
Албан татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй эсвэл орлогод тооцогдохгүй зүйлсийн нөлөө: - Албан татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал	53,634	5,504
Тайлант жилийн орлогын албан татварын зардал	113,929	94,903

24. Нэгж хувьцаанд ноогдох ашиг

Компанийн эздэд хуваарилагдах үндсэн нэгж хувьцаанд ноогдох ашгийг тооцоходоо тайлант жилийн нийт ашгийг нийт нэгж хувьцаанд хувааж тооцсон болно.

Компани ямар нэг хорогдуулсан хувьцаа гаргаагүй бөгөөд хорогдуулсан нэгж хувьцаанд ногдох ашиг нь үндсэн нэгж хувьцаанд ногдох ашигтай тэнцүү байна.

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2019	2018
Компанийн хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилагдах тайлант жилийн ашиг	489,016	799,089
Нийт гаргасан энгийн хувьцааны тоо (мянга)	1189	1,190
Үндсэн болон хорогдуулсан нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төгрөгөөр илэрхийлсэн)	411	672

25. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг

Шүүн таслах ажиллагаа. Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааныхаа хүрээнд Компаний эсрэг нэхэмжлэл ирж байдаг. Удирдлага өөрсдийн үнэлэмж, тооцоо, компанийн мэргэжилтнүүдийн зөвлөмжид үндэслэн нээлттэй байгаа зарга, нэхэмжлэлтэй холбоотойгоор материаллаг хохирол хүлээхгүй гэж үзэж байгаа тул санхүүгийн тайланд үүнтэй холбогдуулж аливаа сан хүлээн зөвшөөрөөгүй болно.

Татварын хууль, зохицуулалт. Монгол улсын татвар, валют болон гаалийн зохицуулалттай холбоотой хууль тогтоомжууд нь өөр хоорондоо зөрүүтэйгээр тайлбарлагдах, мөн үе үе өөрчлөгдөх болзошгүй байдаг. Удирдлагын үнэлэмж, тайлбараар хууль журмыг ажил гүйлгээ, үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлсэн байдлыг холбогдох төрийн албаны зүгээс хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй байх тохиолдол гардаг. Монгол Улсын татварын алба хууль тогтоомжийг тайлбарлан үнэлэхдээ илүү хатуу байр суурь баримтлах талтай байдаг ба өмнө нь санал зөрөлдөж байгаагүй үйл ажиллагаа, ажил гүйлгээг татварын алба хожим нь үгүйсгэх боломжтой. Үүнээс үүдэж томоохон хэмжээний нэмэлт татвар, торгууль болон алдангийг ногдуулах магадлалтай байдаг. Татварын хяналт шалгалт орох үед өмнөх таван жилийн татварыг шалгадаг тул эдгээр татварын жилүүд хяналт шалгалтанд нээлттэй хэвээр үлддэг. Зарим тохиолдолд татварын хяналт шалгалтанд илүү урт хугацааг хамруулах явдал байдаг.

26. Болзошгүй өр төлбөр (Үргэлжлэл)

Капитал зарцуулалтын үүрэг. 2018 болон 2019 оны 12 сарын 31-нээр үндсэн хөрөнгө болон биет бус хөрөнгөтэй холбоотойгоор хийгдэх ямарваа нэгэн капитал зарцуулалтын гэрээгээр хүлээсэн үүрэг хариуцлага байхгүй.

Батлан даалт. Батлан даалт гэдэг нь нөгөө тал үүргээ биелүүлж чадахгүй болсон тохиолдолд компани түүний өмнөөс төлж барагдуулах үүрэг хүлээсэн, буцаагдахгүй баталгаа юм. 2018 болон 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр компани ямар нэг батлан даалт гаргаагүй болно.

Барьцаанд байгаа, хязгаарлалттай хөрөнгө. 2018 болон 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр өр төлбөрийн барьцаанд байгаа хөрөнгө байхгүй болно.

Байгаль орчны асуудал. Монгол улсад байгаль орчны хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх үйл явц улам хөгжиж, улмаар хууль сахиулах төрийн байгууллагууд хуулийн хэрэгжилтийг хангахад чиглэсэн байр суурийг баттай баримталж ажиллаж байна. Компани нь байгаль орчны хууль тогтоомжийн хүрээнд дэх үүрэг хариуцлага байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж, хэрэв байгаа тохиолдолд нэн даруй санхүүгийн тайландаа тусгадаг. Одоогийн мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжинд өөрчлөлт гарах, мөн иргэний болон эрхзүйн маргааны шийдвэрт өөрчлөлт гарах зэргээс үүдэн бий болох, болзошгүй өр төлбөрийн дүнг найдвартай хэмжих боломжгүй байдаг. Гэхдээ дүн нь материаллаг байхыг үгүйсгэхгүй. Удирдлага одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомжийн хүрээнд байгаль орчныг бохирдуулсантай холбоотой их хэмжээний үүрэг хариуцлага компанид байхгүй гэж үзэж байна.

26. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага

Компанийн санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагад санхүүгийн, үйл ажиллагааны болон хууль зүйн эрсдэлүүд хамаардаг. Санхүүгийн эрсдэл нь зах зээлийн эрсдэл (гадаад валютын, хүүгийн болон бусад үнийн эрсдэл), зээлийн болон хөрвөх чадварын эрсдэлүүд хамаардаг. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго бол эрсдэлийн хязгаарлалтыг тогтоож, эрсдэлийн хэмжээг тогтоосон хязгаарлалтандаа барих юм. Үйл ажиллагааны болон эрх зүйн эрсдэлийн удирдлага нь үйл ажиллагааны болон эрх зүйн эрсдэлийг багасгахын тулд дотоод бодлого, журмын зөв хэрэгжилтийг хангаж ажиллах зорилготой.

Зээлийн эрсдэл. Санхүүгийн хэрэгслийн хувьд нэг тал үүргээ биелүүлээгүйн улмаас нөгөө талд санхүүгийн алдагдалд хүргэх зээлийн эрсдэл компаниудад тулгарч байдаг. Зээлийн эрсдэл нь компани зээлээр борлуулалт хийх болон санхүүгийн хөрөнгийг холбоотой этгээдээс зээлийн нөхцөлийн дагуу авахтай холбоотойгоор үүсдэг.

Компанид учирч болзошгүй кредит эрсдэлийн хамгийн өндөр дүн нь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан санхүүгийн хөрөнгүүдийн дансны дүн байх ба тэдгээрийг ангилал бүрээр доорх хүснэгтэнд тодруулав:

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Худалдааны болон бусад авлага			
- Худалдааны болон бусад авлага	11	314,022	305,994
- Зээлийн авлага		44,961	-
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө			
- Банкин дахь харилцахын үлдэгдэл	13	721,766	610,618
- Хугацаатай хадгаламж		-	-
Бусад санхүүгийн хөрөнгө			
-Бусад санхүүгийн хөрөнгө	12	3,301,251	3,217,146
Зээлийн эрсдэлд өртөх магадлалтай нийт дүн		4,382,000	4,133,758

Компани нь зээлийн гэрээний эрсдлийн түвшинг харилцан тохиролцогч талууд эсвэл эсрэг талын компаниудтай харьцуулахад хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрсдлийн хэмжээгээр хязгаарлалт тавьснаар тогтоодог. Зээлийн эрсдлийн түвшинг хязгаарлалтыг удирдлагын зүгээс тогтмол баталдаг. Ийм эрсдлийг эргэлт буцалтгүй байдлаар хянаж, жил бүр эсвэл илүү олон удаа хянаж байдаг.

Компанийн удирдлага нь арилжааны авлагын авлага, насжилтын дүн шинжилгээг шалгаж, хугацаа хэтэрсэн үлдэгдэлд хяналт тавьдаг. Тиймээс удирдлага нь хөгшрөлт болон зээлийн эрсдлийн талаарх бусад мэдээллийг өгөх нь зүйтэй гэж үзсэн.

Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг (ECL) хэмжих. ECL нь ирээдүйн бэлэн мөнгөний хомсдолын өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолсон тооцоо юм (ж.нь зээлийн жингийн алдагдлын жигнэсэн дундаж, тухайн жинд ашиглагддаг тодорхой хугацааны туршид үүсэх эрсдэлтэй холбоотой). ECL хэмжилт нь шударга бус бөгөөд боломжтой үр дүнг үнэлэх замаар тодорхойлогддог. ECL хэмжилтийг Компанийн ашигладаг дөрвөн бүрэлдэхүүн хэсэгт суурилсан болно: Анхдагч байдлын магадлал ("PD"), Default-д өртөх ("EAD"), алдагдлын үндсэн түвшин ("LGD") ба хөнгөлөлтийн хувь хэмжээ.

27. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

EAD нь тайлант хугацааны дараа өртөж болзошгүй өөрчлөлтийг харгалзан ирээдүйн анхдагч өдөр өртөлтийн тооцоо юм. PD нь тодорхой хугацааны туршид биелэгдэхгүй байх магадлалыг тооцоолно. LGD нь анхнаасаа гарах алдагдлын тооцоо юм. Хүлээгдэж буй алдагдлыг тайлант хугацааны эцэст одоогийн үнэ цэнэ болгон бууруулж байна. Хөнгөлөлтийн хувь хэмжээ нь санхүүгийн хэрэгслийн үр дүнтэй хүүгийн хувь хэмжээг ("EIR") илэрхийлнэ. Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хэрэгслийн ашиглалтын хугацааны туршид загварчилдаг. Насан туршийн хугацаа нь хүлээгдэж буй урьдчилгаа төлбөрийг тохируулсан өрийн хэрэгслийн төлбөрийн хугацаатай гэрээний үлдсэн хугацаатай тэнцэнэ.

PD-ийг хэмжих зорилгоор Компани нь өртөлт нь дараахь шалгууруудын аль нэг буюу хэд хэдэн шаардлагыг хангасан нөхцөл байдлыг тодорхойлдог.

- олон улсын зэрэглэлийн агентлагууд сөрөг талыг анхдагч зэрэглэлд ангилсан;
- эсрэг тал дараахь төлбөрийг төлөхөд тохиромжгүй шалгуурыг хангаж байна.
  - эсрэг тал нас барсан;
  - эсрэг тал төлбөрийн чадваргүй болсон;
  - харилцан тохиролцогч санхүүгийн гэрээ (ууд) -ыг зөрчсөн; ба
  - сөрөг тал нь дампууралд орох магадлал өндөр болж байна.

Нээлтийн зорилгоор Компани нь стандартын тодорхойлолтыг зээлийн үнэ цэнийн буурсан хөрөнгийн тодорхойлолттой бүрэн нийцсэн. Дээр дурдсан анхдагч тодорхойлолтыг Компанийн бүх төрлийн санхүүгийн активт хамаарна.

Компани нь ECL хэмжихэд хоёр хандлагатай байдаг: (i) хувь хүний үнэлгээ; (ii) гадаад үнэлгээний үнэлгээ.

ECL үнэлгээг зээлийн алдагдлын тооцоог үр дүн бүрийн магадлалтай харьцуулан өөр өөр үр дүнг тооцох замаар хийдэг. Компани нь үнэлэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө тус бүрийн дор хаяж хоёр боломжит үр дүнг тодорхойлдог бөгөөд тэдгээрийн нэг нь ийм хувилбарын магадлал маш бага байх магадлалтай ч зээлийн алдагдалд хүргэдэг. Хувь хүний үнэлгээ нь удирдлагын дүгнэлтэд тулгуурладаг.

Тодорхой өртөг нь гадаад зээлийн эрсдлийн үнэлгээтэй бөгөөд эдгээрийг холбогдох үнэлгээний байгууллагуудын нийтэлсэн анхдагч, нөхөн сэргээлтийн статистик үзүүлэлтүүдээс зээлийн эрсдлийн параметрууд PD ба LGD тооцоход ашигладаг. Энэхүү хандлагыг мөнгөн болон түүнтэй адилтгах эквивалент болон бусад эргэлтийн хөрөнгөд хэрэглэнэ.

Ерөнхийдөө ECL нь дараах зээлийн эрсдэлийн параметруудийн үржвэрийн нийлбэр юм: EAD, PD ба LGD, эдгээрийн дээр дурдсан шиг тодорхойлогдсон, багаж хэрэгслийн үр дүнтэй хүүгийн хүүг ашиглан өнөөгийн үнэ цэнэд хөнгөлөлт үзүүлсэн болно. ECL нь зээлийн эрсдэлийн параметруудийг (EAD, PD ба LGD) ашиглалтын хугацааны туршид хувь хүний өртөлт, хамтын сегмент тус бүрээр урьдчилан тооцоолох замаар тодорхойлогддог. Эдгээр гурван бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг хамтад нь үржүүлж, амьд үлдэх магадлалаар тохируулдаг (ж.нь өртөлт өмнөх сард нөхөн төлөгдсөн эсвэл анхдагчаар хийгдсэн). Энэ нь ирээдүйн үе бүрийн хувьд ECL-ийг үр дүнтэй тооцоолж, дараа нь тайлагнах өдөр хүртэл хасч, нэгтгэдэг. ECL тооцоонд ашигласан хөнгөлөлтийн хувь нь анхны үр дүнтэй хүүгийн хувь эсвэл ойролцоо хэмжээ юм. Компани нь үр нөлөө багатай тул ECL загвар дахь хэтийн төлөвт оруулсан мэдээллийг оруулаагүй болно.

Зах зээлийн эрсдэл. Компани зах зээлийн эрсдэлд өртөмтгий байдаг. Зах зээлийн эрсдэл нь (а) гадаад валютын нээлттэй байдал, (б) хүүтэй хөрөнгө, өр төлбөр, (в) хөрөнгийн бүтээгдэхүүн зэрэг нь зах зээлийн ерөнхий болон тодорхой өөрчлөлтөд өртдөг. Удирдлага нь хүлээн авч болох эрсдлийн үнийн хязгаарыг тогтоодог бөгөөд үүнийг өдөр бүр хянаж байдаг. Гэсэн хэдий ч, энэ аргыг ашиглах нь зах зээл илүү их шилжих тохиолдолд эдгээр хязгаараас гадуур алдагдалд орохоос сэргийлж чадахгүй.

Доор дурьдсан зах зээлийн эрсдлийг мэдрэх чадвар нь бусад бүх хүчин зүйлийг тогтмол байлгахын зэрэгцээ хүчин зүйл өөрчлөгдөхөд суурилдаг. Практикт ийм зүйл тохиолдох боломжгүй бөгөөд зарим хүчин зүйлүүдийн өөрчлөлт хамааралтай байж болно. Жишээлбэл, зээлийн хүүгийн өөрчлөлт, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт.

Валютын эрсдэл. Валютын эрсдлийн хувьд удирдлага нь валютын өртөлтийн хэмжээнд хязгаарлалт тогтоодог. Албан тушаалуудыг жил бүр хянаж байдаг. Дараах хүснэгтээр Компанийн тайлант хугацааны эцэст гадаад валютын ханшийн эрсдэлд өртсөнийг тоймлон харуулав.

27. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

Мянган төгрөгөөр	Тодруул- га	2019 оны 12 сарын 31		2018 оны 12 сарын 31	
		Төгрөг	Ам. Доллар	Төгрөг	Ам. Доллар
Хөрөнгө:					
Худалдааны болон бусад авлага	10	314,022	-	305,994	-
Мөнгө болон мөнгөтэй адилтгах хөрөнгө	12	606,712	115,351	497,286	113,860
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	11	3,301,250	-	3,217,146	-
Зээлийн авлага		44,961	-	-	-
Нийт санхүүгийн хөрөнгө		4,266,945	115,351	4,020,426	113,860
Өр төлбөр:					
Худалдааны болон бусад өглөг	16	109,977	(14,761)	87,870	-
Нийт санхүүгийн өр төлбөр		109,977	(14,761)	87,870	-
Цэвэр дүн:		4,156,968	130,112	3,932,556	113,860

Дээрх шинжилгээнд зөвхөн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөр багтдаг. Хөрөнгийн болон мөнгөн бус хөрөнгөд оруулсан хөрөнгө оруулалт нь материаллаг валютын эрсдэлийг бий болгодоггүй.

Дараах хүснэгтэд ашиг, алдагдал болон хөрөнгийн валютын ханшийн боломжит өөрчлөлтөд үзүүлэх мэдрэмтгий байдлыг харуулав. Валютын ханшийг тайлант хугацааны эцсээр төгрөг болон бусад бүх тогтмол хувьсагчуудтай харьцуулсан болно.

Мянган төгрөгөөр	2019 оны 12 сарын 31	2018 оны 12 сарын 31
Доллар 20%-иар чангарахад (2018: 20%-иар чангарахад)	26,022	22,772
Доллар 20%-иар сулрахад (2018: 20%-иар сулрахад)	(26,022)	(22,772)

Хүүгийн эрсдэл. Компани нь тайлант өдрийн байдлаар хүүд мэдрэмтгий зээл болон холбоотой талтай хамааралтай санхүүгийн түрээсийн үүрэг байхгүй учраас компанийн удирдлага хүүгийн эрсдэлийг ач холбогдолгүй гэж үзсэн. Компанийн хөрөнгөд нэрлэсэн хүүтэй банкны харилцах данснаас өөр хүүд мэдрэмтгий хөрөнгө байгаагүй учраас компанийн удирдлагууд хүүгийн түвшинд өөрчлөлтөөс үүсэх эрсдэлийг ач холбогдолгүй гэж үзсэн.

27. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

	Хугацаа хэтрээгүй эсвэл 1 сараас бага	1 – 6 сар	6 – 12 сар	1 жилээс дээш	5 жилээс дээш	Нийт
2019 оны 12 сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	768,801	3,304,045	2,871	262,021	-	4,337,738
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	73,234	2,708	10,515	23,520	-	109,977
Хүүгийн мэдрэмжийн цэвэр зөрүү 2019 оны 12 сарын 31	695,567	3,301,338	(7,644)	238,501	-	4,227,761
2018 оны 12 сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	655,598	3,219,538	2,393	256,756	-	4,134,286
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	44,452	18,317	13,226	11,875	-	87,870
Хүүгийн мэдрэмжийн цэвэр зөрүү 2018 оны 12 сарын 31	611,146	3,201,221	(10,833)	244,881	-	4,046,416

Компани нь хүүгийн эрсдэлийн удирдлагын албан ёсны бодлого, журамгүй учир нь удирдлага энэ эрсдэлийг компанийн бизнесийн хувьд материаллаг бус гэж үздэг байна.

Компани нь өөрийн санхүүгийн хэрэгслийн хувьд хүүгийн түвшинг хянаж байдаг. Доорх хүснэгт нь удирдлагын хянасан тайланд үндэслэсэн тайлант хугацааны эцэс дэх ашигт хүүний хувийг нэгтгэн харуулав.

Жилийн хувь	2019 оны 12 сарын 31		2018 оны 12 сарын 31	
	Төгрөг	Ам. Доллар	Төгрөг	Ам. Доллар
Хөрөнгө				
Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1,2%	0,6%	1,57%	0,6%

Төлбөрийн чадварын эрсдэл. Төлбөрийн хөрвөх чадварын эрсдэл гэдэг нь компани мөнгө эсвэл өөр бусад санхүүгийн хөрөнгөөр барагдуулах санхүүгийн өр төлбөртэй холбоотой үүргээ биелүүлэхэд үүсч болзошгүй хүндрэлтэй холбоотой эрсдэлийг хэлнэ. Компани энэхүү эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд санхүүгийн хэвийн болон хүндрэлтэй аль ч нөхцөлд шаардлагагүй гарз хүлээж, компаний нэр хүндийг сэвтээхгүйн тулд санхүүгийн өр төлбөрийн төлөгдөх хугацаанд хангалттай хэмжээний нөөцтэй байхыг зорилго болгож ажилладаг.

Компани мөнгөний хэрэгцээ шаардлагыг мөнгөн орлоготой тогтмол уялдуулан хянадаг ба мөнгөн гүйлгээний төсвийг тогтмол бэлдэж, үндсэн үйл ажиллагаа, санхүүжилт, мөн капитал зарцуулалтын хэрэгцээнд шаардлагатай мөнгө болон мөнгөтэй адилтгах хөрөнгийг хангалттай түвшинд байлгадаг. Удирдлага төлбөрийн хөрвөх чадварын эрсдэлийг маш бага байгаа гэж үзэж байна.

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдсэн хугацаагаар нь доорх хүснэгтэнд тодруулж байна. Энэхүү хүснэгтэнд толилуулагдсан дүн нь өр төлбөрийн гэрээний нэрлэсэн мөнгөн гүйлгээний дүн бөгөөд үүнд санхүүгийн түрээсийн нийт төлбөр орно. Хэрэв өр төлбөрийн дүн тогтмол биш тохиолдолд доор толилуулагдах дүнг тайлант хугацааны эцсээрх нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тооцоолон гаргасан болно. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн төлбөрийн дүнг тайлант хугацааны эцсээрх спот ханшаар хөрвүүлсэн.

27. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

2019 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх төлбөрийн хөрвөх чадварын эрсдэл:

Мянган төгрөгөөр	Нэхэмжилсэн үед эсвэл 1 сарын дотор	1 – 3 сар	3 – 12 сар	1 – 5 жил	5 жилээс дээш	Нийт
Өр төлбөр:						
Худалдааны болон бусад өглөг (тодруулга 16)	73,234	406	12,817	23,520	-	109,977
Нийт ирээдүйн үндсэн ба хүүгийн төлбөр зэрэг ирээдүйн төлбөрүүд	73,234	406	12,817	23,520	-	109,977

2018 оны 12 сарын 31-нээрх төлбөрийн хөрвөх чадварын эрсдэл:

Мянган төгрөгөөр	Нэхэмжилсэн үед эсвэл 1 сарын дотор	1 – 3 сар	3 – 12 сар	1 – 5 жил	5 жилээс дээш	Нийт
Өр төлбөр:						
Худалдааны болон бусад өглөг (тодруулга 16)	44,452	296	31,247	11,875	-	87,870
Нийт ирээдүйн үндсэн ба хүүгийн төлбөр зэрэг ирээдүйн төлбөрүүд	44,452	296	31,247	11,875	-	87,870

27. Хөрөнгийн удирдлага

Компанийн хөрөнгийн удирдлагын үндсэн зорилго нь хувьцаа эзэмшигчдэд ашиг өгөх, бусад сонирхлын бүлгүүдэд үр ашиг олгохын тулд компанийн үйл ажиллагааг тасалдалгүй авч явах чадварыг хамгаалах, мөн зохистой хөрөнгийн харьцааг хангаж, ажиллахад чиглэгддэг. Хөрөнгийн бүтцийг хэвийн хадгалах эсвэл өөрчлөхийн тулд компани хувьцаа эзэмшигчдэд төлөх ногдол ашгийн хэмжээг тохируулах, хувьцаа эзэмшигчдэд капиталыг эргүүлэн өгөх, шинээр хувьцаа гаргах, эсвэл өрийг бууруулах зорилгоор хөрөнгийг зарж болно. 2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар компанийн удирдаж байгаа хөрөнгийн хэмжээ 15,773,214 мянган төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 15,058,891 мянган төгрөг) байсан.

28. Бодит үнэ цэнийн тодруулга

Бодит үнэ цэнийн үнэлгээний түвшинг дараах байдлаар шатлан тодорхойлдог: (i) Түвшин 1, ижил төстэй хөрөнгө, өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дээр тогтоогдсон үнэ цэнэ (залруулж, тохируулахгүй); (ii) Түвшин 2, хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой харгалзан үзвэл зохих мэдээ, мэдээллийг шууд (үнэ) болон шууд бус (үнээс тооцож гаргасан) хэлбэрээр цуглуулан, үнэлгээний арга аргачлалыг ашиглан тооцсон үнэ цэнэ; (iii) Түвшин 3, зах зээлийн мэдээлэлд тулгуурлаагүй (зах зээл дээр бэлэн байдаггүй мэдээлэл) үнэ цэнийг тус тус хэлнэ. Удирдлага бодит үнэ цэнийн шатлалыг ашиглан санхүүгийн хэрэгслүүдийг ангилан үздэг. Зах зээлийн мэдээллийг нилээд өөрчилж тохируулан гаргасан үнэ цэнийг Түвшин 3-т хамааруулна. Үнэлгээнд ашиглагдаж буй өгөгдлийн ач холбогдлыг бодит үнэ цэнийн хэмжилттэй бүхэлд нь харьцуулан авч үздэг.

Компанийн үндсэн санхүүгийн хэрэглүүрүүд нь гар дээр байгаа бэлэн мөнгө болон харилцахад байгаа мөнгө, авлага, бусад эргэлтийн хөрөнгө, өр төлбөр, зээллэгээс бүрдэнэ. Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэ нь уг бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээс материаллаг зөрүүтэй байдаг учраас тэдгээрийн бодит үнэ цэнийг хэлнэ. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө нь нэгдүгээр зэрэглэлийн хөрөнгө гэж тооцогддог. Компанийн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн ихэнх нь богино хугацаатай. Үнэлгээнд үндэслэн санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн дансны үнийг дансны үнээс материаллаг зөрүү биш гэж үзэж байгаа бөгөөд бүх дүн нь 2019, 2018 оны хоёр жилийн туршид бодит үнэ цэнийн шаталсан түвшинд багтсан болно.

28. Бодит үнэ цэнийн тодруулга (Үргэлжлэл)

Компанид бодит үнэ цэнэтэй өртөгтэй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр байхгүй, өөрөөр хэлбэл Компанийн бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг хорогдуулсан өртөгөөр тооцдог болно. Компани эдгээр санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг дараах байдлаар тодорхойлдог.

Дансны үнэ нь бодит үнэ цэнэтэйгээ ойролцоо байх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүд. Түргэн хөрвөх эсвэл 1 жилээс доош буюу богино хугацаатай санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн хувьд дансны үнэ нь харгалзах бодит үнэ цэнэтэйгээ тэнцүү байна.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгслүүд. Тогтсон тогтмол хүүгүй хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнэ нь ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгал болон дуусгавар болох хүртэлх хугацаа нь ижил, ойролцоо зээлийн эрсдэл бүхий шинэ хэрэгслийн одоогийн хүүнд суурилдаг. Иймд анхлан хүлээн зөвшөөрөх үеийн зах зээлийн хүүг Монгол улсад борлогдож буй ойролцоо санхүүгийн хэрэгслүүдийн зах зээлд санал болгож буй одоогийн хүүтэй харьцуулдаг. Томоохон хэмжээний зөрүү байхгүй бол дансны үнэ нь бодит үнэ цэнэтэйгээ ойролцоо байсан гэж үзнэ.

29. Тайлант хугацааны дараах үйл явдал

Ногдол ашиг. Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь 2020 оны 2-р сард 128,500 мянган төгрөгийн энгийн хувьцааны ногдол ашиг зарласан.

COVID-19 шинэ коронавирусын үүсэл, тархалт. Хятад улс анх 2019 оны сүүлээр COVID-19 (Коронавирус)-ийн тухай мэдээлсэн бөгөөд тухайн жилийн эцэст үл мэдэгдэх вирусын цөөн хэдэн тохиолдлыг Дэлхийн Эрүүл Мэндийн Байгууллагад мэдэгдсэн байна. 2020 оны эхний хэдэн сард вирус дэлхий даяар тархсанаар үүний сөрөг нөлөөлөл хүчээ аваад байна. Энэ дэгдэлтийг бид тайланд залруулга хийх шаардлагагүй үйл явдал гэж үзэж байна. эдийгээр санхүүгийн тайлан гаргах үед уг нөхцөл байдал хувьсан өөрчлөгдөж байгаа ч өнөөдрийг хүртэл Компанийн үйл ажиллагаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй байна. Гэвч, ирээдүйд болох үйл явдлыг урьдчилан тааварлах боломжгүй юм. Бид болзошгүй нөлөөллийг үргэлжлүүлэн хянахын сацуу аливаа нөлөөг бууруулах бүх боломжит арга хэмжээг авах болно.

Дотоодын банкинд байршуулсан хадгаламж. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Компаний хадгаламж нь хуримтлагдсан хүүгийн хамт нийт 1,171,250 мянган төгрөг байсан. Компани нь 2020 оны 1-р сарын 22-нд хадгаламжийн хугацаа дуусгавар болоход банкнаас хадгаламжин дахь 1,180,425 мянган төгрөгийг шилжүүлэхийг хүссэн. Гэвч банк нь шилжүүлгийг гүйцэлдүүлээгүй бөгөөд санхүүгийн тайланг нийтлэх өдөр хүртэл компанийн мөнгийг шилжүүлээгүй болно. Нэмэлт мэдээллийг 4-р тодруулгаас харна уу.

Тайлант хугацааны эцсээс 2020 оны 4 дугаар сарын 17-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд дээр дурьдсанаас өөрөөр эдгээр санхүүгийн тайлангуудад нөлөө үзүүлэхүйц аливаа тайлангийн дараахь үйл явдлын талаарх мэдээлэл Удирдлагад байхгүй болно.

30. 2019 оны 1 сарын 1-ээс өмнө хэрэглэгдэж байсан түрээсийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого

2018 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болгосон тайланд баримталж байсан СТОУС16-ын дагуу өөрчлөлт орсон Түрээсийн бүртгэл дараах байдалтай байсан.

Үйл ажиллагааны түрээс: Компани нь түрээслүүлэгч бөгөөд өмчлөлтэй холбоотой бүх эрсдэл, үр дүнг түрээслүүлэгчээс компанид шилжүүлээгүй бол түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын зарчмаар тухайн жилийн ашиг, алдагдлаар бүртгэнэ. Түрээсийн хугацаа гэдэг нь цуцлах боломжгүй ба түрээслэгч уг хөрөнгийг түрээслэхээр гэрээ байгуулсан бөгөөд, түрээслэгчийн зүгээс уг хөрөнгийг цаашид нэмэлт төлбөртэйгөөр, эсвэл ямар нэгэн нэмэлт төлбөргүйгээр үргэлжлүүлэн түрээслэх боломжтой байх нөхцөл юм. Түрээслэгч тал сонголтоо хийнэ.

Санхүүгийн түрээсийн өр: Түрээслэгч компаниуд өмчлөлтэй холбоотой бүх эрсдэл, үр дүнг түрээслүүлэгч компанид шилжүүлсэн бол түрээсийн хугацааны эхэнд түрээслүүлж буй эд хөрөнгийн үнэ цэнийг тухайн хөрөнгийн бодит үнэ болон өнөөгийн үнэ цэнийн аль бага дүнгээр үндсэн хөрөнгөд капиталжуулна. Бүх түрээсийн төлбөр нь санхүүгийн тогтмол үлдэгдэлийг харуулахын тулд өр төлбөр болон санхүүгийн зардал гэж хуваагддаг. Холбогдох түрээсийн үүрэг хариуцлага, ирээдүйн санхүүгийн төлбөрүүд зээлд тусгагдана. Хүүгийн зардлыг түрээсийн хугацааны туршид үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан ашиг, алдагдалд шингээдэг. Хэрэв компани түрээсийн хугацаа дуусахад тухайн хөрөнгийг эзэмшилдээ авах эсэх нь тодорхойгүй байвал санхүүгийн түрээсээр олж авсан хөрөнгийг ашиглалтын хугацаа эсвэл түрээсийн хугацаанд нь элэгдүүлнэ.

31. Орчуулга

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг мөн Англи хэл дээр бэлтгэсэн болно. Англи, Монгол хувилбаруудын хооронд ялгаа эсвэл зөрчилдөх зүйл гарвал Англи хэл дээрх хувийг мөрдөнө.